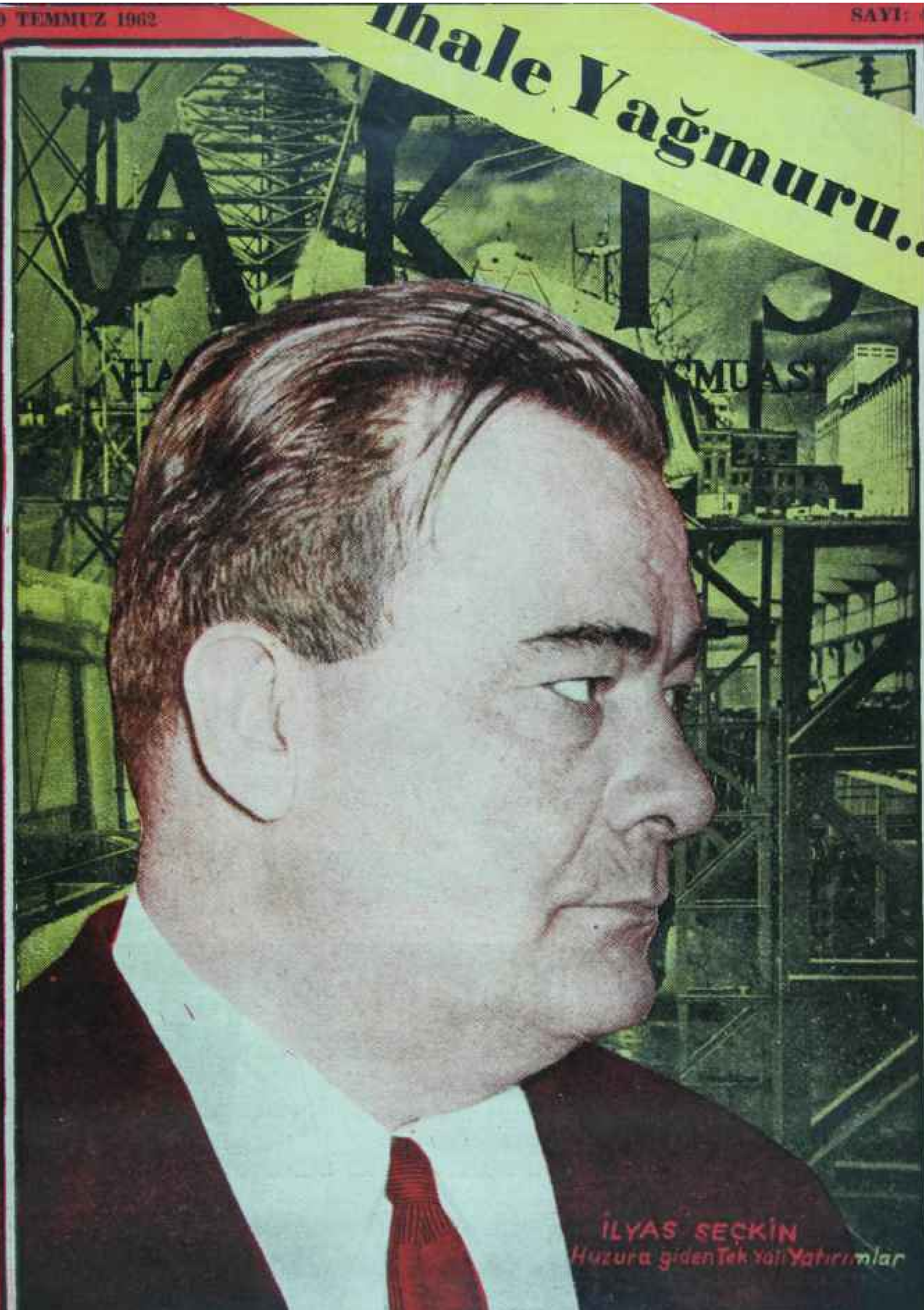
30 TEMMUZ 1962 SAYI: 4

OPON

A K İ S

Haftalık Aktüalite Mecmuası

Yıll 9, Cilt : XXIV, Sayı : 422

Yazı İşleri :
Rüzgârlı Sokak No.: 16
Tel: 11 89 92
P. K. 582 Ankara
*
idare :
Rüzgârlı Sokak No.: 15
Rüzgârlı Matbaa
Tel: 10 61 96

•

Başyazar .*

Metin Toker

•

AKİS Neşriyat Ltd. Şirketi adına imtiyaz sahibi ve Müessese Müdürü
Mübin TOKER

•

Yazı İşlerini fiilen idare eden Mesul Yazı İsleri Müdürü
Kurtul ALTUĞ

•

Karikatür:
TURHAN

•

Fotoğraf :
Hüseyin EZER
Associated Press
Türk Haberler Ajansı

•

Klişe :
Doğan Klişe

Bu mecmua Basın Ahlâk Yasasına aymayı taahhüt etmiştir.

Abone şartları :
3 aylık (12 nüsha) : 10.00 lira
6 aylık (25 nüsha) : 20.00 lira
1 senelik (52 nüsha) : 40.06 lira

İlân şartları:
Santimi: 20 lira
3 renkli arka kapak : 1.500 TL.
İlân işleri:
Telefon : 10 61 96
Dizildiği yer :
Rüzgârlı Matbaa
Basıldığı yer :
Milli Eğitim Basımevi
FİYATI: 1 LİRA
Basıldığı tarih; 29.7.1962

Kapak Resmimiz

İlyas Seçkin

Huzura atılan adım

Kendi Aramızda

Sevgili AKİS Okuyucuları,

Menderes İktidarı zamanında, Menderesin yanında yer almış bulundukları için zulüm gönenlere "nanik" diyenler, hapse sokulan gazetecilere "Alçaklar! Çeksinler cezalarını" diye saldıranlar şimdi bir tarifsiz derde düşmüş görünüyorlar. D. P. nin sokaktan milyoner olmuş dâhi iş adamlarından birinin gazetesinin yazı müdürlüğünü yatparken, bir zavallı genç kendini bir hapishanenin demir parmaklıkları arasında buluverdi. Şu anda herşey gösteriyor ki aynı tip meslek erbabından daha başkaları da aynı yolu tutacaklar. Bilhassa bu son sınıf, bir gayretin içinde: Türkiyede Basın Hürriyetinin bulunmadığına herkesi inandırmak istiyorlar. Yalnız, feryatları ne Türkiyenin içinde, ne de dışında şimdilik en ufak bir akis yaratmadığından kendi kendilerini yiyip duruyorlar- Gazeteci Cemiyetlerine saldırıyorlar, Gazeteci sendikalarına saldırıyorlar., kendini bilen gazetecilere saldırıyorlar, nihayet Zürihteki meşhur Beynelmilel Basın Enstitüsüne saldırıyorlar. Menderesin basın mensuplarım hapishanelere tıktığı sırada bütün bu teşekküller "Türkiyede Basın-Hürriyeti hapı yuttu!" diye feryat ederken bugün, sayısız gazetecinin mahkemelerde sürünmesi, bir nümunenin İse Kızılcahamamda ıstırap çekmesi kimsenin kılının dahi kıpırdamasına yol açmıyor, bu yüzden de Menderesçi basın deliye dönüyor. Hani, herkesin gülmeyeceğini bilseler, yerli yabancı bütün basın teşekküllerinin C. H. P- tarafından beslendiğine kanaat getirecekler ve dünyayı bu partinin idare ettiğine inanacaklar.

Turgay Üçüzün -Kızılcahamam Cezaevinin bugünkü sakininin adı budur- ıstırap çekmesinin hüzün verici tarafı olduğunda herkes mutabıktır. Hele genç gazeteciyi tanıyanlar ve siyasi çekişmelerle zerrece alâkası bulunmadığını bilenler, basit bir profesyonel olarak kendisine verilen görevi yerine getirdiğinden haberdar olanlar İçin Turgay Üçözün serencamı daha da acıklıdır. Ama, eğer onun hapse girmesi karşısında hiç kimsenin resmen kılı kıpırdamadıysa, bunun pek basit bir sebebi vardır- D. P. milyonerinin yazı müdürü, hapise Türkiyede Basın Hürriyeti olmadığından dolayı değil, olduğundan girmiştir. Genç Üçözün suçu, ahbapları ne kadar pesten geçerlerse geçsinler, herkesin malûmudur. D. P. nin sokaktan milyoner olmuş pek becerikli işadamının gazetesinde çıkan bir yazıdan dolayı, gurbet elinde, Tokatta bir garip öğretmen, ismi de zikredilmek suretiyle ve hilafı hakikat isnatlarda bulunularak kendisine hakaret edildiğini bildirmiş, adalete başvurmuştur. Adalet de gerekli işlemi yapmış, yazılanın hakikaten bir gerçeğe dayanmadığını tesbit etmiş, hakaretin mevcudiyetini görmüş ve suçluyu cezalandırmıştır- Davacı Başbakan veya ideal arkadaşlarından biri değildir. Savcıya tazyik de yapılmamıştır. Mahkeme heyetine, unutulmaz Adil Güneşoğlu başkanlık etmemiştir. Hükmü tasdik eden Temyiz Ceza Dairesine, herkesi emekliye sevkettikten sonra, bir Hüseyin Avni Göktürk bir Celil Cevherioğluyu getirmemiştir ve tefhimden önce bir kudret sahibi cezayı açıklamamıştır. Bugünkü idarenin en çok aleyhinde bulunanlar dahi hâkim teminatı veya politik basla konusunda ağızlarını açamadıklarına göre ortada ne var? Hiçbir şey! Dünya umumi efkârı da, Türkiye umumi efkârı da, milli ve milletlerarası basın teşekkülleri de "Hiçbir şey" diyorlar, omuzlarım silkiyorlar, Menderesçi basını deliye, divaneye döndürüyorlar.

Şimdi, iktidar bir noktayı dikkatle kaale almalıdır- Siyasi güvenliğin bulunduğu bir ortamda, bir gazetecinin, açık hakaret suçundan dolayı hapse atılmasını herkes makul karşılıyor. Gerçi, talihsiz delikanlıya hapis cezası vermektense, patronuna ağır bir para cezası yüklemek ve basın suçlarından bedeni tazyiki kaldırmak çok daha İyi olacaktır. Bunu yaparken de, marifet sahibinin hukuk mahkemelerinde aylarca, senelerce zaman öldürmesine karşı ve cezasını bir an önce bulması için çare koymak gerekecektir. O, işin istikbale ait, kanun işi..- Ama, başta İsmet Paşa, herkes emin olmalıdır ki yarın Tedbirler Kanununun fikir söylemeyi meneden müeyyidelerinden ötürü bir gar zetecinin kılına halel geldiği takdirde yerli yabancı bütün Basın ve basın teşekkülleri bayrağı açacaklardır ve bu kampanyada alemdarlığı, tıpkı Menderes devrinde olduğu gibi bu mecmua yapacaktır.

Zira Basın Hürriyeti hakareti meneder, fikir ve inanç seviyesinde, memleketin iç ve dış güvenliğine halel vermeyen herseyin söylenmesini mubah görür.

Sayın büyüklerimiz, bu böyle bilme-..

Saygılarımızla
AKİS

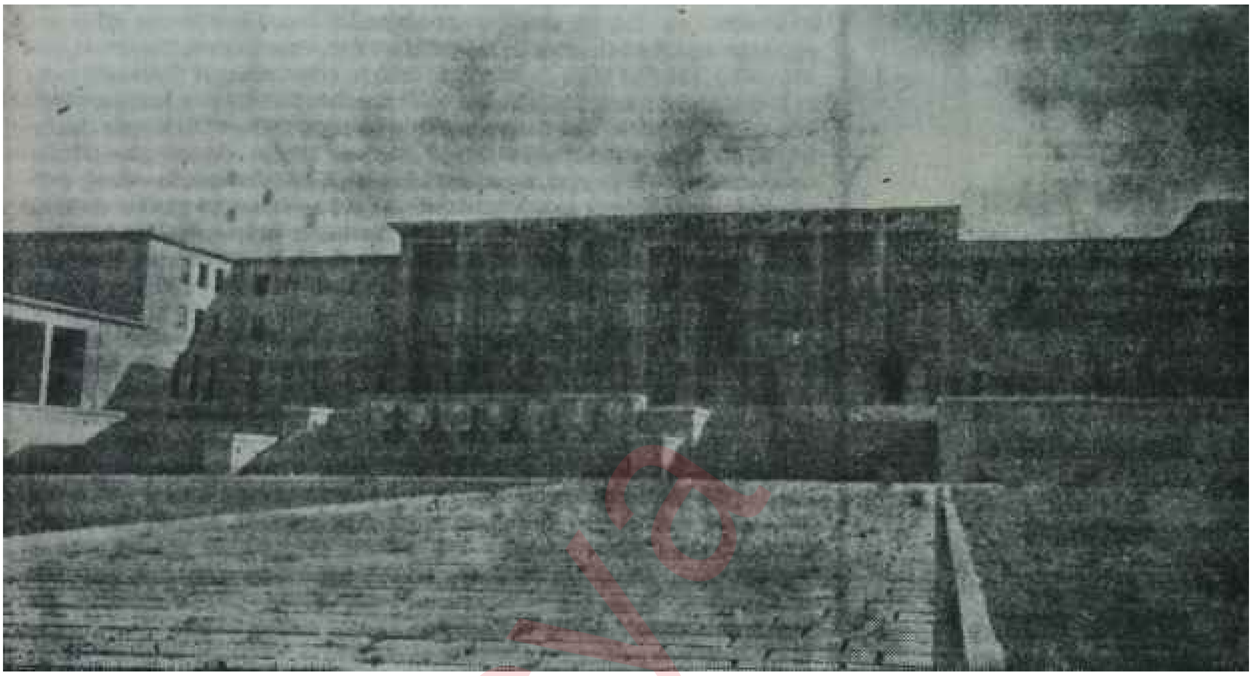
Cilt: XXIV; Sayı: 423

A K İ S

HAFTALIK AKTÜALİTE MECMUASI

30 Temmuz 1962

YURTTA OLUP BİTENLER

T.B.M.M. binasının cepheden görünüşü

Eylûlde "İkmal İmtihanı" var

Millet

"Elhamdülillah!"

Uzun bir süreden sonra ilk defa, nihayet bitirdiğimiz haftanın içinde, Türkiyede iş güç sahiplerine "Ne haber?" diye soranlar "Berat" veya "Bekliyoruz" değil, "Elhamdülillah" cevabını aldılar. Bu, 1960 yazının ortasından bu yana, memleket için bir büyük yemliktir. Gerçekten de, onbeş gündür peşpeşine gelen iyi haberler havayı düzgün istikamete yöneltmeye yetti ve iş muhitlerinde iyimser rüzgârlar esmeye başladı, pembe renk hâkim olsu. Parlamentonun dışında çok sağlam desteği bulunan -Gençliğin, Basının ve İnönünün sık sık temas ettiği Türk Silâhlı Kuvvetlerinin bugünkü tutumu bunun en büyük delilidir- ve Parlamentonun içinde rahat bir ekseriyete sahip Hükümetin, kendini aylardır süren kısır politika pekişmelerinin üstüne alabilmesiyle açılan yolda iki haftada büyük merhale kolaylıkla katedildi. Bunun sebebi, manevi havayla birlikte bunun elle tutulur işaretlerinin de ortaya çıkması, devlet ihalelerinin hakikaten başlaması, (Bk. YURTTA OLUP BİTENLER - "Bayındırlık") milyonluk yatırımlara girişilip piyasaya imkân hazırlanmasıdır. Hele, devlet sektörünün bu faaliyetiyle birlikte özel sektörün de şüphe ve endişe bulutlarını bir tarafa itmesi. Türkiyedeki durumu, bundan sadece bir ay önceye nazaran tanınmaz hale sokmaya yetti. Bu suretle, İktidarın boş Bizans kavgalarıyla oyalanacak yerde, bunların hepsine kulak tıkayıp işine bakması için teşvik edenler, bir defa daha hak kazandılar.

Bitirdiğimiz hafta içinde hadiselerin üzerine eğilenler, bunda yeni koalisyonun teşekkül tarzının tesirini görmezlikten gelemediler. Ne yârdan, ne serden geçmek heveslisi akl-ı evvel Gümüşpala iki ata birden oynar ve bunların ikisini de -yarış tâbiriyle, yatırırken C. H. P. nin yeni ortakları Y. T. P. ile C. K.M. P. nin liderleri Kabineye girdiler, sorumluluk aldılar ve can-ı gönülden çalışmaya koyuldular. A. P. Genel Başkanının Birinci Koalisyon sırasındaki bütün faaliyeti bir sabotaj faaliyetiyken Y. T. P. Genel Başkanı ve C. K, M. P. Genel Başkan Vekili, partileriyle birlikte, en iyi niyetlerle işe girişince Kabinenin gayretleri meyvalarını vermekte gecikmedi.

Müşterek Pazarın kapılarının da demokratik yeni Türk Cumhuriyeti önünde açıldığı haberinin (Bk. İKTİSADİ ve MALÎ SAHADA - "Pazarlar") gelmesiyle kuvvetlenen iyi havanın şu satırlar yazıldığı sırada bir tek bulutu vardır. Çok kimse, şimdi şöyle düşünmektedir: "İyi. hoş, güzel ama, Meclis açılınca ne olacak? Gene kavgalar, dögüşler, hır-gür başlayacak, Hükümet seviyesinde iyi çalışan Koalisyon, Gruplar seviyesinde çatlak hal alacak, işler unutulup politika yatırımları kuvvet bulacak ve millet bir defa daha hüsrana uğrayacak.."

Haftanın İçinden

27 Mayıs denen meçhul

Metin TOKER

Nihayet eksik halka da yerine geldi ve zincir tamamlandı. 27 Mayısın henüz hedefine varmadığını iddia eden bunca İhtilâl Kahramanından sonra, 1950 - 57 Meclislerinin unutulmaz gülü ve bugünkü Parlamentonun müstesna şahsiyeti Ahmet Gürkan da bu fikre katıldığına göre artık hiç kimsenin şüphesi bulunmamak gerekir» 27 Mayıs, hedefine varmamıştır. Ahmet Gürkan, Parlamentoda temsilcisi olduğu A. P. adına, bir A. P. kongresinde ilân etti: "Bu hedefi biz gerçekleştireceğiz!" Eminsuların 14'lerle, 14'lerin kendilerini kovalayanlardan bazılarıyla, bu bazıların 22 Şubatçılarla, 22 Şubatçıların Menderesçi Basınla, Menderesçi Basının ültra devrimcilerle sarmaş dolaş oldukları bir ortamda, gözler şimdiye kadar hep Ahmet Gürkanı arıyordu. Dideler ruşen!.

Aslına bakılırsa, 27 Mayısı hemen takip eden haftalardan itibaren, derece derece, bir takım kimseler için ve bir takım zümrelerin nazarında 27 Mayısın hedefine varmamış buluğa zaten bilinen bir husustu. Böyle düşünenler hep, kendilerine haksızlık edildiği fikrini benimser benimsemez İhtilâle izafe ettikleri Mukaddes Hedefi bizzat gerçekleştirmek için kollar sıvamışlar, bu uğurda şeytanın ta kendisiyle ittifak akdinden bile çekinmemişlerdir. Bugün demokratik sistemin karşısında yer alan ve herşeyden çok bir çorbayı andıran cephenin kuruluşu böyle olmuştur. Bu surette mağdurlarla kendilerini mağdur edenler, mazlumlarla kendilerine zulüm yapanlar elele vermişler, 27 Mayısın varılmış olan asil hedefini soysuzlaştırmak için feryat etmektedirler. Büyük şöhret Ahmet Gürkanın orkestraya katılması, koparılan gürültüye zaman zaman kapılmaktan kendilerini kurtaramayan bazı iyiniyet erbabının gözünün açılmasını kolaylaştıracaktır. 27 Mayısın hedefine varmamış olduğunu söyleyenler, kendi hedeflerini 27 Mayısın hedefiyle bira fazla karıştırmaktadırlar.

27 Mayıstan önceki günler, hafızalar biraz yoklanırsa kolay hatırlanır. 27 Mayısa sebebiyet veren zihniyet, D. P. nin 1957 seçimleri dolayısıyla yayınladığı meşhur Kalafat Beyannamesinde, beyaz üstüne siyah harflerle, açık şekilde yazılıdır. Menderes ve arkadaşları, Türk milletini Demokrasiye lâyık bulmadıklarını ilân etmişler, bu kadar derdi ve meselesi olan bir memleketin Batıdaki usullerle kalkınamıyacağını bildirmişler, bizim kendimize göre bir sistemimiz bulunması gerektiğini savunmuşlar, zaten asıl Demokrasini' de bir takım aydınların ve devrin Muhalefetinin şampiyonluğunu yaptığı soyut demokrasi olmadığını belirtmişlerdir. 1954ten yıkıldığı güne kadar Menderesin ve arkadaşlarının tezi bu olmuştur. Odunu aday gösterse onun bu millet tarafından seçileceğine emin Menderes eklınca böyle vatandaşlara lâyık idareyi kurma yolunda sonuna kadar gitmiş ve 27 Mayın, karşısında öyle bulmuştur.

Pimdi, 27 Mayıs gerçekleştikten ve aradan iki yılın üstünde zaman geçtikten sonra sadece Kalafat Beyannamesinin zihniyetine karşı savaşmış olanlar arasından değil, o beyannameyle Türk milletinin karşısına çıkmış ve kaybetmiş bulunan -zaten kazansalardı, bugün Parlamentoda değil, muhtemelen Kayseride ikamet buyuracaklardı- kimselerden de bazıları kendilerine aynı felsefeyi bayrak yapmışlardır. Memleket dertlidir, memleketin dünya kadar meselesi vardır, bu millet geridir, bu millet kolay kandırılmaktadır. O halde, Soyut Demokrasiye -ötekiler, İnce Demokrasi derlerdi- paydos deyip kendimize has bir sistemi kurmamız ve işletmemiz lâzımdır-

Ortaklar, buraya kadar kendi aralarında mutabıktırlar da, işler bundan sonra çatallaşmaktadır. Soyut Demokrasiye paydos dedikten sonra ipleri kim ele alacaktır? Herkes, kudret mevkiine, tabii kendini aday görmektedir- 14'ler için bir başka alternatifi düşünmek bile abestir. 22 Şubatçılar ise, kafa yapılarının ideal yapı olduğuna samimiyetle kanidirler. Menderesçi Basını yönetip İhtilâlin ırkçı grubuyla işbirliği halindeki zümre, Türkiyeyi bir Nasyonal Sosyalist rejimin paklayacağından emindir ve şeflerini bulmuştur. Bir başka grup ihtilalci, elinden kudreti gaflete kapılarak kaçırdığı inancı içinde ve komplekslere kapılım halde "iade-i kudret" peşindedir. Şimdi görülüyor ki, Ahmet Gürkan da çevresini Menderesin ideallerini tahakkuk ettirme savaşında şanslı saymaktadır.

Her diktatörlük heveslisi, kendinden evvel felâkete uğramış diktatörün "bir küçük hata'' dolayısıyla bat---ına ve kendisi o hatayı yapmayacağına göre istiklalinin emin, kaderinin parlak olduğuna can-ı gönülden inanır, Faruk düştüğü zaman Nuri Sait, Nuri Sait düştüğü zaman Syngman Rhee, Syngman Rhee düştüğü zaman Menderes kendilerini hep bu inançla avutmuşlardır. Hiçbiri, o "bir küçük hata"nın şahısların leğil, rejimin tabiatının neticesi olduğunu görmemiş ve selâmet yolunun, toplumun seviyesine uygun idareyi kurup yürütmekten ibaret bulunduğunu anlamamıştır. Eğer Menderes 1946 ile 1950, hattâ 1952 - 53 ara---da savunduğu prensipleri kendi iktidarının temel Felsefesi yapsaydı ne hazin akıbetine uğrardı, ne de memleketi bir büyük karışıklığın kurbanı yapardı. 1960'ın arefesinde savundukları prensibleri bugün elinin tersiyle iten, onları reddeden, sadece kudret mevkiine oturamadıklarından dolayı başka sistemlerin hasretini çekmeye başlayanları gördükçe talihsiz Menderesi ve ondan evvel aynı kayaya başını vurmuş kapalı rejim heveslilerini hatırlamamak mümkün mü? Bugünkü Türk toplumunda inanmak ve inandırmak suretiyle yapılamayacak bir tek reform yoktur. Yapılamayacak olan, inandırmadan, en parlak fikirleri dahi gerçekleştirebilmektedir. Beğenilmeyen Türk milletine, kim bir iyi, dürüst, başarılı idare vermiştir de Türk milleti onu bağrına basmamış, seçimlerde batıda uygulanan ölçülerin dışında ölçü kullanmıştır? Türkiyede ihtilâl, bu yolla artık iktidarda kalamayacaklarını anlayanlar seçim yolunu kapamaya kalkıştıklarında vuku bulmuştur.

Aynı sebebin, aynı şartlar altında aynı neticeyi doğuracağını kavramak için öyle fazla ilme, irfana, hele dehaya lüzum yoktur. Biraz tarih mefhumuyla, biraz mantık kafidir.

Bari Gürkanın çıkışı, bu gerçeği hatırlatmaya yarasa!

Bu yüzdendir ki, gittikçe yayılan iyi ve mesut havanın bir buçuk aydan önce en olgun meyvalarını vermesini beklememek lâzımdır. Ancak Parlamento, demokratik - sistemin can damarı rolünü başarıyla oynayacağını belli ettikten sonradır ki bugün temelleri atılan iyimserlik bir realite olarak millî hayatta tesirini göstermeye başlayacak, bugünden faaliyete geçenler akıllı ve ileri görüşlü olduklarını ispat edip imtihandan kazançlı çıkacaklardır.

Bir yandan mahsul durumunun iyi olması, bir yandan Türkiyenin meselesinin iktisadi ve sosyal olduğunun anlaşılması, nihayet dışarda gerçek dostların ancak Boğazlarda Demokrasinin kendilerine sağlam, güvenilir, iyi niyetli ve müstakar bir dostu muhafaza edebileceğini kavramış bulunması bir defa daha ve bu sefer sahiden temelli şekilde [milleti Hükümetin etrafında topladı. Aykırı kuvvetlerin, şimdiye kadar yüksekten atarken, bitirdiğimiz hafta ümitsiz hırçınlığın bütün belirtilerini göstermelerini bu sebebe bağlamak lâzımdır.

Bir kısa süre sonra, Parlamentonun da sorumluluğunu müdrik halde, sabotör değil yardımcı rolünü oynamaya başlaması İkinci Cumhuriyetin intikal devresini kapayacak ve gelişme devresini açacaktır.

İş Hayatı

"Sıvayın paçaları!"

(Kapaktaki Bakan)

Temimiz ayının 22. günü Bayındırlık Bakanlığına bağlı Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü Sarımsaklı Barajı ve Tesisleri İnşaatını ihaleye çıkardı. İşin muhammen keşif bedeli, 25 milyon Türk lirasıdır. Eksiltme 17 Ağustos günü saat 15'de Ankarada yapılacaktır.

Gene Temmuz ayının 22. günü, Başbakanlığa bağlı Beden Terbiyesi Genel Müdürlüğü Ankara Yüzme Havuzu inşaatım ihaleye çıkardı. İşin tahmini keşif bedeli 3 milyon 500 bin Türk lirasıdır. Eksiltme 30 Temmuz günü saat 1l'de Ankarada yapılacaktır.

Gene Temmuz ayının 22. günü. Başbakanlığa bağlı Beden Terbiyesi Genel Müdürlüğü İstanbul - Pendik Kayıkhanesi İnşaatım eksiltmeye çıkardı. İşin keşif bedeli 624 bin 483 Türk lirası 50 kuruştur. Eksiltme 31 Temmuz günü saat 1l'de Ankarada yapılacaktır.

Gene Temmuz ayının 22. günü Ankara Vilâyeti Daimi Encümeni 12 mahalde yaptırılacak baraka okulları ihaleye çıkardı. İşin keşif bedeli 488 bin 237 Türk lirası 37 kuruştur. Eksiltme 2 Ağustos günü saat 15'de Ankarada yapılacaktır.

Aynı günler gazeteleri karıştıranlar Bayındırlık Bakanlığının 1. 723.820 liralık bir Bölge Okulları Sitesi Çamaşırhane Tesisatı işini ihaleye çıkardığını okudular. Devlet Su İşlerinin Almus Barajı ve Hidroelektrik Santralı Havalandırma, Isıtma ve Klima techizatını ve montajım ihaleye çıkardığını okudular. Bayındırlık Bakanlığının Alsancak Liman Antreposunu ihaleye çıkardığım okudular. İmar ve İskân Bakanlığının 320 daireden müteşekkil blok apartmanı -keşif bedeli: 3.912.443 lira 21 kuruş- ihaleye çıkardığım okudular. Sümerbankın Erzincan İplik Fabrikasının tevsi binası, klima ve teshin tesisatını ihaleye çıkardığını okudular. İller Bankasının çeşitli yerlerde bulunup mecmu keşif bedeli 4 milyon 500 bin lira olan elektrik işlerini ihaleye çıkardığını okudular. Gene İller Bankasının sekiz ilde yapılacak mezbaha binalarını -mecmu keşif bedeli: 1.493. 738 lira 50 kuruş- ihaleye çıkardığını okudular. Bayındırlık Bakanlığının,

Yatırım faaliyetinin başlayacağı inşaat sahaları

Dipsiz kilerin dolu ambarları

keşif bedeli 3 milyon 128 bin 531 lira 08 kuruş olan Gümüşhane lise binası inşaatını ihaleye çıkardığını okudular. İller Bankasının mecmuu keşif bedeli 3 milyon 960 bin 249 lira 76 kuruş olan sekiz ildeki içme suyu tesisini ihaleye çıkardığını okudular.

Okudular, okudular, okudular.. Şu anda, bir gazetenin resmi ilân sayfaları karıştırılacak olsa iki hafta" dan beri çok kesif bir kampanya halinde girişilmiş ihale seferberliğinin yeni delilleri kolaylıkla bulunacak. tır. İhale ilânları, gazeteleri gerçekten donattı *ve* piyasa, iş âlemi bir anda heyecanla sarsıldı. Bu devlet yatırımlarını pek kısa süreyle özel sektör yatırımlarının takip etmesi hiç kimseyi şasırtmayacaktır. Zira her bir ihalenin bedeli karşılığı Devletin hazinesinde, yeri bütçede işaretlenmiş olarak yatmaktadır.

Paşa çizmeyi çekti

Zihniyet değişikliği ,İkinci Koalisyon Kabinesinin kurulup işlemesiyle birlikte, Başbakan İnönünün çok kesin bir emri Yardımcılarına ve Bakanlarına vermesiyle gerçekleşti. İnönü, bütün Kabine üyelerinden ilk ve en önemli iş olarak bu seneki yatırımların derhal ihaleye çıkarılmasını ve tamamının kullanılmasını istedi. Kendisi İstanbuldayken Yardımcısı Alicanın başkanlığında yapılan bir kabine toplantısında Alican Başbakanın bu arzusunu daha müsbet şekilde arkadaşlarına duyurdu ve o noktada mutabık kalındı. Sadece iş hayatındaki duraklamayı değil, büyük ölçüde işsizliği de önleyecek müdahale, bu suretle tahakkuk etti.

Paçaların sıvanması, bitirdiğimiz haftanın içinde tabii en ziyade bir yeni Bakanın "başına ekşidi". Bahis konusu olan, Bayındırlığın yeni pat* ronu şişman İlyas Seçkindir. İlyas Seçkin bütün teşkilâtına ve bilhassa yüksek kademeye, dondurulmuş halden çıkıp faal hale geçilmesi hususunda kesin talimat verdi.

Bakan, masası başında oturup kalmadı. Mekanizmaya ilk hareketi verdikten sonra, Başbakan Yardımcısı Turhan Feyzioğluyla birlikte yola koyuldu.İki politikacı, mevcut yatırımların yürütülme durumunu ve bazı bayındırlık konularını incelemeğe gidiyorlardı. Bu arada, Ankara yakınında inşası devam eden Kesikköprü Barajı da görüldü.

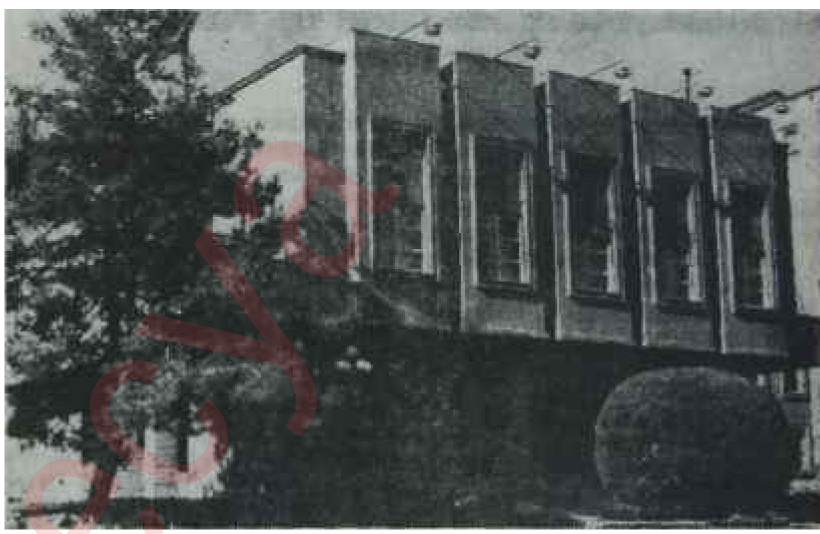
Bu inşaatın durumu bir zamanların bayındırlık anlayışına tipik bir misâl teşkil etmektedir. 1959 yılında Lâtif Sepil adındaki bir müteahhide İhale edilmiş bulunan bu işin 1963 yılında bitirilmesi plâ.nlaşmıştı. İnkılâbın ilk aylarında yatırımların birden durdurulması üzerine müteahhit de işi bırakıp "kış uykusuna" yattı. Sonradan, ilgili dairenin elindeki ödeme imkânları nisbetinde işe devam edildi, fakat bu arada kontrol teşkilâtının duruma tam hâkim olamaması ve projelerde gerekli jeoloji etüdlerinin de tamam yapılmayışı yüzünden kazılan tünelin üstündeki zemin çöktü ve işe yeni bir tünel güzergâhından, yeni baştan başlanması gerekti.

Bu sebeplerle Kesikköprü Barajının 1963 de değil, 1964 de bile hizmete girmesi şüpheli bir duruma geldi. Oysa ki kuzey - batı elektrik şebekesine cereyan verecek olan bu barajın bîr an önce bitirilmesi memleket ekonomisi yönünden elzemdir. İlyas Seçkin, Bakanlığı devralır almaz ilk iş olarak müteahhidin mukavelesini feshetti ve böylece müsbet yolda adımını atmış oldu. Halbuki geçmişte, inisiyatifini, bu kadar yerinde olsa bile, kullanmaktan korkan ve "aman, -kimsecikler duymasın" zihniyetiyle nice kangren olmuş işleri örtbas ederek "kokmamaya ve bulaşmamaya" gayret gösterenler pek çok görülmüştür.

Başı dertte bir Baltan

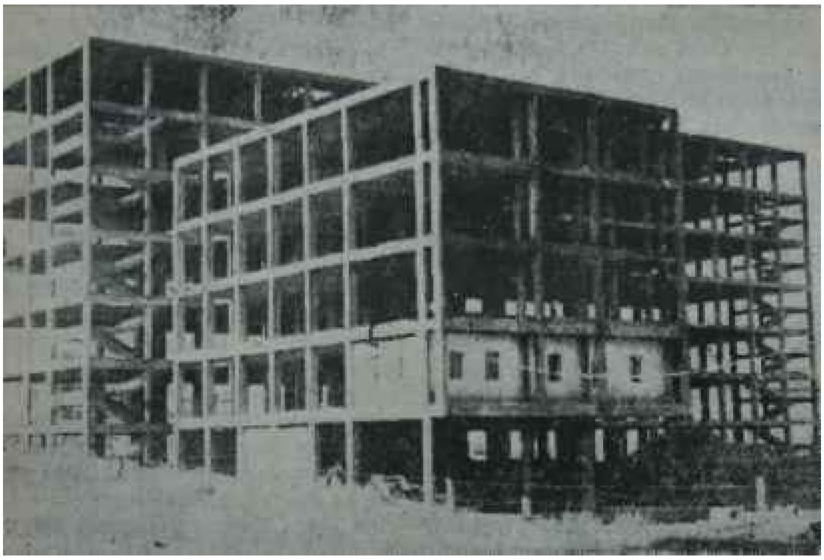
İlyas Seçkinin Bakanlığı kabul ederken üzerinde uzun uzun düşündüğü gibi, işin azameti ve mesuliyetin de hudutsuzlugu Bayındırlık Bakanlarının çok kere pasif kalmalarına sebep olmuştur. Bazıları da bu makamı partizanlara nimet dağıtan bir ticarethane olarak kabul ettiklerinden ve kanun, nizam tanımadıklarından, iktidarları sırasında "başarılı Bakan" olarak gösterilmişler, fakat bunların mumları yatsıya kadar **yan**dığı için er geç foyaları meydana çıkmıştır.

Bakanlıktaki işlerin bu kadar muhataralı oluşu acaba nedendir? İşlerin içyüzünü öğrenmek isteyenlerin aklına gelen bu sualin ilk cevabı, bütçedeki yatırım faslının en kabarık yekûnunun Bayındırlık Bakanlığı eliyle piyasaya intikal ettirilmekte olduğudur. "Oluğun başı"nı tutanlar arasında, yüzde bir nisbetinde bile olsa, ahlâk ve kanun prensiplerinden ayrılan oldu mu işler çığırından çıkıvermektedir. İşin en kötü tarafı, böyle hareket edenleri "aferin, iyi çalışıyor" diye teşvik ve takdir eden partizan ve fazilet duygusundan nasipsiz bir idarenin yıllar yılı işlemiş olmasıdır. Bu yüzden teşkilâtta iyinin ve doğrunun ölçülerinin çoğu za'' man elden kaçırılmış olması Bayındirlik camiası için büyük talihsizlik teşkil etmiştir.

Bayındırlık Bakanlığı
En zengin sermayedar

Bayındırlık Bakanlığı bugün Karayolları Genel Müdürlüğü, Devlet Su İsleri Genel Müdürlüğü, Yapı İşleri Reisliği, Limanlar ve Demiryolları İnşaat Reisliği, Hava Meydanları ve Akaryakıt Tesisleri İnşaat Reisliği ile Türkiyenin teknik konularda en son söz hakkına sahip Yüksek Fen Kurulunu bünyesinde toplamış bulunmaktadır. Herbiri 8, hattâ 9 rakamlı bütçelerle yönetilen, bünyesinde binlerce memur ve yüzlerce mühendisi barındıran, yıllık iş kapasitesi yönünden • herbiri tek başına diğer Bakanlıklardan üstün bulunan ve birçok çeşitli konularda çalışan bu geniş teşkilâtın yönetilmesinde, idarî zorluklar bir yana, tekniğin birçok kollarının uygulandığı ,muamelelerdeki tür-

Eski devirden yarım aktardan Cebeci Tıp Fakültesi inşaatı
Suiistimal furyası

lü incelikleri bilmenin ve kavramanın da asgari şart olduğu muhakkaktır.

Yalnız başına Karayolları Genel Müdürlüğü bütçesinin 803 küsur milyon olarak bağlandığı, bünyesinde 10 binden fazla memur, mühendis ve işçiyi, barındırdığı düşünülürse, teşkilâtın büyüklüğü anlaşılır. Karayollarının yanı sıra DSİ'nin 671 milyonluk bütçesi ve diğer dairelerin de toplam olarak 400 milyonu bulan bütçeleri buna ilâve edilirse 2 milyara yakın Bayındırlık giderlerinin 1962 Devlet Bütçesinde % 18,5 gibi büyük bir nisbet teşkil ettiği görülür.

Beklenen yatırımlar

İnkılâptan hemen sonra piyasada hissedilmeye başlayan, seçimlerden sonra ise gürültüsü ayyuka çıkarılan "issizlik ve ekonomik kriz" problemine en iyi ve müessir çareyi'bulacak Bakanlığın ancak Bayındırlık Bakanlığı olabileceği anlaşılmaktadır. Hernekadar Sanayi Bakanlığı da kendisine bağlı olan iktisadi devlet teşekkülleriyle piyasayı canlandırma konusunda teşebbüslere girişebilirse de, ne organizasyon ne de malî imkânlar yönünden Bayındırlık Bakanlığıyla mukayese edilmesi kabildir.

Bayındırlık Bakanlığına bağlı bir kısım dairelerin bütçeleri Bakanlığın bütçesinden ayrı mütalâa edilmektedir. Devlet Plânlama Teşkilâtının hazırlamış olduğu Beş Yıllık Kalkınma Plânının tatbikatı hariç, sadece geçen yılların ihalelerinden geri kalan işlerin toplamı 750 milyon lira tahmin edilmektedir. Bu paranın tamamiyle bu yıl içersinde yapılacak işler karşılığında müteahhitlere ödenmesi beklenmektedir. Zaten bu para bütçede fasıllar hâlinde mevcuttur. Ayrıca, bu yıl içersinde yeniden 350 milyon lira tutarında ihalelerin çıkarılması kararlaştırılmıştır. Bunun da Mart ayındanberi 190 milyon liralık kısmı ihale edilmiş bulunmaktadır. Şu hâlde Bayındırlık Bakanlığı, piyasadaki para krizi ile yapılan mücadeleye elindeki 1 milyar 100 milyonluk malî imkânla katılmaktadır. Ayrıca 700 - 800 milyon lira kadar bir paranın da memurların aylıkları, çeşitli alımlar veya borçların ödenmesi suretiyle piyasaya intikâl edeceği düşünülürse piyasanın böylece biraz daha ferahlayacağı anlaşılır.

Beş Yıllık Plân konusunda en büyük projelerle Devlet Plânlama Teşkilâtının önüne giden Bakanlık da yine Bayındırlık Bakanlığı olmuştur. Önümüzdeki beş yıllık devrede gerçekleştirilmek üzere Karayolları geniş bir program hazırlamıştır. Ankaradan başlayıp Hopada sona erecek şekilde sahilden *geçen* standart genişlikte bir asfalt yol, hâlen bir türlü bitip tükenmek bilmeyen Karadeniz yolculuğunu sadece bir güne indirecektir. Samsundan batıya uzanan kısım ise Amasraya kadar sahilden geçecek şekilde yine bu beş yıllık sürede bitirilecektir. Karayolları ayrıca 55 bin kilometre il yolu ve 150 bin kilometre köy yolunu programlaştırmaş bulunmaktadır. Ancak, tabiî bu kadar muazzam bir işin astronomik rakamlara varan bilânçosu bizzat köylünün desteği veya fiili çalışması olmadan gerçekleştirilemiyecektir. Bu maksatla kullanılacak makinaların Bakanlıkça verilmesi, işçilik ve malzemesinin de kısmen köylü tarafından sağlanması suretiyle bu hizmetin yürütülmesi düşünülmektedir. Tabii, idareci ve teşebbüsün başındaki adam sıfatiyle valilere bu işlere yardımcı olmak, hiç değilse, işi kösteklememek düşmektedir.

Devlet Su İşleri de teşkilâtının ve bütçesinin azametiyle mütenasip bir programla Devlet Plânlama Teşkilâtının karşısına gelmiştir. 80 den fazla büyük ölçüde sulama ve hidro -elektrik enerji tesisiyle binlerce köyün içme suyu tesislerini önümüzdeki beş yıllık sürede gerçekleştirmek hususunda teklifte bulunan DSİ teknisyenlerinin hazırladığı plân 22 milyar lira tutmaktadır. Bunlardan bilhassa Dünya Bankası tarafından da krediyle destekleneceği bildirilen Seyhan Ovası sulaması 1 milyar lirayla yatırımlar listesinin başındadır. Yine uzunca bir süredenberi Meclis Komisyonlarında, gazete sütunlarında, hattâ bizzat mühendislerin kendi aralarındaki toplantılarda hararetli tartışmalara yol açan Fırat üzerindeki Keban Barajı projesi de yatırım programında 5 küsur milyarlık bir meblâğla yerini almıştır. Ayrıca, Bir pilot bölge olarak FAO yardımıyla kalkındırılması tasarlanan Antalya bölgesinde bazı sulama ve enerji tesisleri tasarlanmıştır.

Doğuda, CENTO Paktından alınacak yardımlardan da faydalanmak suretiyle, devam edecek olan Van - Kotur demiryolunun önümüzdeki beş yıl içinde bitirilmesine çalışılacak, Mersin limanının eksik kalan antrepo, yükleme, boşaltma tesisleri, rıhtım tevsiatı ve ulaşım yolları inşa edilecektir.

Çözülmesi güç problemler

Programların, beş yıllık plânın bu kadar zengin ve ince teferruatına kadar düşünülerek hazırlanmış olmasına rağmen ortada ve askıda kalmış bir takım problemler vardır. Bunların en başında Bakanlığın, Beş Yıllık Plânın uygulanması sırasında karşılaşması mukadder teknik personel, bilhassa mühendis sıkıntısı gelmektedir. Gerçekten aynı konu Adnan Menderes tarafından girişilen kalkınma -tabii plânsız olarak- hareketinin büyük payının yine Bayındırlık Bakanlığına düştüğü 1954 - 59 yılları arasındaki beş yıllık devreden kendini şiddetle hissettirmiştir. O tarihlerde gazetelere göz gezdirenler,hergün Bayındırlık Bakanlığının muhtelif daireleri için aranan teknik personel ilânlarını görürlerdi. Nitekim Bakanlığın kadroları mühendis, fen memuru ve teknisyen elemanlarla dolup taşmağa başladı. Ancak, o zamana kadar memleketimizde uygulanma-

Hadiselere Bakış

Bir "Sosyalizm"in 10 Yılı

Eğer Mısırda, Kral Faruğun müstekreh idaresine nihayet verenler gözlerini onbeş senenin sonundaki hedeflere diktiklerini, girişecekleri kalkınma hareketinin beş yıllık plânlarla uygulanacağını, bir yandan memleketin zenginliği arttırılırken diğer taraftan sosyal adaletin gerçekleştirileceğini, ama bu onbeş yılın her gününün bir gün önceye nazaran daha iyi geçeceğini, hoplamak zıplamalı gösterişlere heves etmeyeceklerini söyleselerdi çok kimse mutlaka dudak bükecekti. Gerçi Nâsır ve arkadaşları, iktidarı almalarıyla beraber basın hürriyetini de bir iyi gömmeyi ihmal etmemişlerdir, O yüzden, dudak büken de olsa, ekzantrikliği sorumluluğa tercih eden ultra aydın yazarlar "O o! Onbeş yıl ölme ki, rahata kavuşasın.. Adama bak: Gözünü onbeş yılın sonundaki hedeflere dikmiş!. Sen şimdi dertlerimizi hallet, şimdi.." diye feryat edemeyeceklerdi. Ama her halde, yeni rejimin idarecileri "memleketin realitelerini hiç anlamamak'la mutlaka suçlandırılacaklardı.

Tombul ve sefih kralın İskenderiyeden Avrupanın büyük eğlence merkezlerine, parası ve puluyla postalandığı sıcak Temmuz gününün üzerinden tam on yıl geçmiş bulunuyor. On koca yıl.. On koca yıldan beri Nâsır ve arkadaşları Mısırın mutlak hâkimidirler. Mısırlılar, bu on koca yılın içinde dünya kadar ateşli nutuk dinlemişlerdir. Cennetin hemen onbeş gün içinde gözleri önünde açılacağını, birden refaha ve saadete kavuşacaklarını, o alçak zenginlerin bertaraf edilip sömürücülüğün son bulacağını, ondan sonra da ne tutarlarsa altın olacağını çok dinlemişlerdir. "Onbeş gün içinde.. Onbeş gün içinde.-" diye diye on sene geride kalıvermiştir. Göz açılıp kapanıncaya kadar bunun üzerine bir beş yıl daha eklenecek, fakat Mısırın kaderinde ahım şahım bir değişme gene olmayacaktır.

Nâsır ve arkadaşlarının Mısırda hiçbir şey yapmadıklarını söylemek insafsızlıktır. Sadece Faruk idaresinin yıkılması, onun insafsız ve hesapsız zenginlerinin ortadan kalkması, Paşalar saltanatının âdetleri, usulleri, taallukatıyla geçmişin karanlıkları içine gömülmesi ve hiç olmazsa devletin başına namuslu, dürüst, memleketin ve milletin ıstırabını yüreğinde hisseden bir idareci takımının geçmesi bir merhaledir. Ama sonrası? Bırakınız, memleketin bütün tabakalarının hayat standardım beraberce yükseltmeyi, milleti aşağı seviyede beraberliğe götürmek gayesi dahi tahakkuk etmemiştir. Pek zenginlerin bertaraf edilmesine rağmen, işbilir zenginler gene ortalıktadır ve daha fenası, nasipsiz kütlelerin nasiplerinde fazla bir değişiklik olmamıştır. Fellaha toprak dağıtılması platonik bir propaganda konusu olmaktan Heri gitmemiş, iş hayatı canlanmamış, paranın eski tedavülünden çimlenen kimseler de varlıksız zümrelere katılmışlardır. On yıl, bu! En başarısız iktidarların dahi on koca yılda hiçbir eser vermemeleri imkânsız bulunduğuna göre Mısırda da yer yer bir kaç "âbide-eser" yükseltilmemiş değildir. Ama, astar ve yüz mukayese edildiği takdirde Nâsır idaresinin ve onun devrimci sosyalizminin on yılda tam bir başarısızlıkla karşılaştığını açıkça belirtmek lazımdır. Karamanlis demokrasisinin Yunanistanı aynı zaman parçası içinde nereden alıp nereye getirdiği bir düşünülürse, Akdenizin bu bölgesindeki memleketleri hangi sistemin pakladığını anlamak daha kolaylaşır.

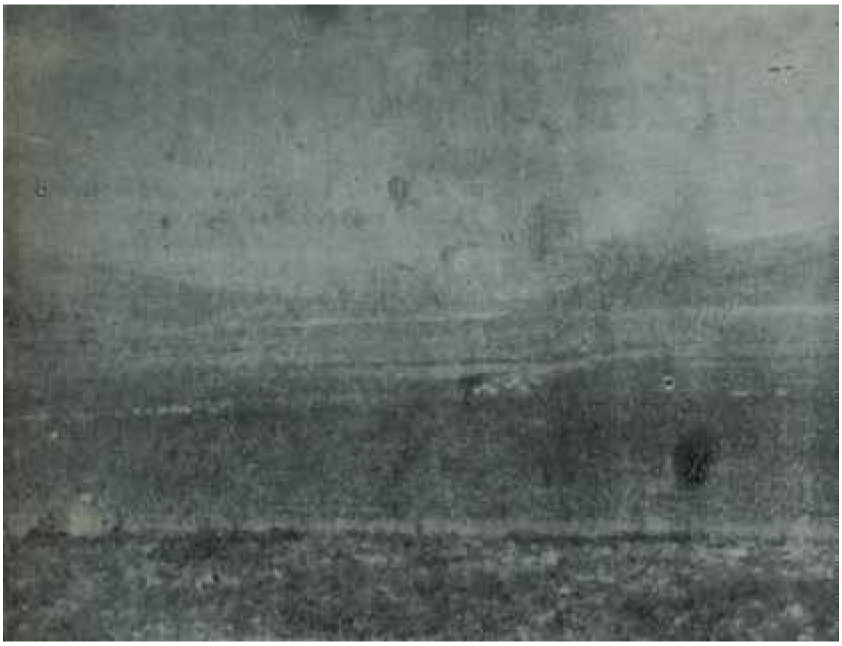
Milletlerin hayatında bir yolu katletmeden bir hedefe ulaşmayı başaran kabadayı henüz çıkmamıştır. Bütün hoplama ve zıplama heveslileri en sondu, yerel serilip kalmışlardır. Kaplumbağa ile tavşanın hikâyesi, en ziyade memleketler için varittir. Şüphesiz, bilhassa sıkıntısı çok diyarlarda, sabırsız insanlara onbeş günde cennet vaad etmek onlara aklın, mantığın ve ilmin diliyle hitap etmekten daha kolay, daha ucuzdur. Gerçeklerin çok zaman, hayallere nazaran yavan oldukları bir başka gerçektir. Ama Türkiye gibi bir ülkenin ilerici ve vatansever aydınlarının parlak görünmek için ucuzluğa heves etmemeleri ve sorumluluklarını bilerek umumi efkâra istikamet verme görevlerini yerine getirmeleri gerekir. İnsanın, içinden "Türkiyenin, hakikaten ancak onbeş yılda, beş senelik ciddi ve verimli plânlarla, çok çalışmak suretiyle kalkınabileceği'ne inanması, ama sırf göz kamaştırmak için başka türküler çalması aydın haysiyetiyle kolay bağdaşır bir davranış değildir. İnanılmaz imkânlar eline geçirmiş Menderesin, bambaşka bir tip olmakla beraber her tarafa avuç açan ve tabiatın lûtfuyla zengin bir memleket bulmuş Nâsırın kendilerini bir sihirbaz, bir ilâh. bir mesih gibi satmak için tuttukları yolun Türkiyeyi ve Mısırı, gerçekte, arpa boyu ileri götürmemiş olduğu bir ibret levhası halinde ortadadır.

Abdünnâsır

İyi iktidarlar için mesele, o onbeş yılın her gününü, gerçekten bir gün önceye nazaran vatandaşa daha iyi geçirtmek, yani devamlı bir ilerlemenin delillerini gündelik hayatta ve vicdanlarda vermektir. Bu yapıldığı takdirde "18 günde cennet" satıcıları itibarlarından gittikçe kaybedecekler, bütün orijinallikleri ve göz kamaştırıcı tarafları uçmuş, bir takım gayrıciddi hayalperestler haline geleceklerdir. Bu yapılmadığı takdirde ise, Türkiyeyi onların eline düşmekten İsmet Paşa bile kurtaramıyacaktır.

Demokrasiye inananlar, gözlerini dikmiş Hükümete, işte bunun için bakmaktadırlar.

Susuz kalan May Barajında çukurlar
"Kazık + Haraç = D.P. Kalkınması"

mış işler - büyük barajlar, büyük limanlar, modern hava meydanları- tamamiyle ihtisasa ve özel yetişme şartlarına ihtiyaç gösteren konulardı. Bir iki yılda bu yepyeni konuların' öğrenilip de yıllarca bu işlerde yoğrulmuş, pişmiş yabancı müteahhitlerin gerektiği şekilde kontrol altına alınması imkânsızdı.

İşte bu yüzden Bayındırlık Bakanlığının bir yandan kadroları dolarken, öte yandan, büyük çaptaki inşaatları denetlemek için yabancı müteahhidin başına yine yabancı müşavir mühendislik firmaları getirildi. Bir yandan da, kadroları dolduran ve ihtisastan mahrum mühendisleri yetiştirmek üzere Amerikadan müşavir - uzmanlar getiriliyor veya mühendisler Amerikaya gönderiliyordu. Bütün bu çalışmalar sonunda, girişilmiş büyük çaptaki işlerin tamamlanması kabil oldu. Ancak buna, "her ne pahasına olursa olsun tamamlanma" demek doğru olur. Zira bütün iş--er maliyetinin üç, dört hattâ daha fazla katına malolmuştur. Bunun sebepleri malûmdur. Herşeyden önce hâlelerin "Cost + Fixed charge = faaliyet + Sabit kâr yüzdesi" denilen ve Amerikan hükümetinin, en ziyade Okunulmaz bir konu olarak kabul edilen feza ve roketler konusundaki pastırma ihalelerinde bile artık ferketmiş olduğu bir usulle yapılmış Huşu!.. Müteahhidin, kârını arttıabilmek için maliyeti arttırma yoluna gitmesi, müteahhidi kontrol eden müşavir mühendislik firmasının ise "bazı sebepler"le maliyet konusunda gerekli hassaslığı göstermemesi maliyeti arttıran sebeplerin başında gelmektedir.

Bayındırlık Bakanı İlyas Seçkin, prensiplere bağlı bir Bakan olarak Bayındırlık sandalyasına oturduğu andan itibaren hiçbir suretle etüdsüz, projesiz iş yapılmaması hususunda kesin emirler verdi. Bundan böyle, tahminî maliyetinin üç-dört katına malolacak işler ihale edilmiyecektir. Böylece, hazinenin büyük sararlara sokulması önlenmiş olacak, ekonomik bakımdan uygun görülen işlerin gerçekten uygun olması sağlanmış bulunacaktır.

Bir Bakanın hayatı

Seçkin, yeni Türkiyenin bu en önemli Bakanlığını üzerinde aldığında önce biraz bocaladı ama, süratle işe vaziyet etmesini bildi. Üstelik bir çok konular üzerinde kafa yormuştu. 1957 seçimlerinin akabinde yapılan Bütçe müzakerelerinde Seçkinin, tenkid konusu olarak seçtiği Bayındırlık işlerinin başına gelmesi bir bakıma talih sayılırdı.

İlyas Seçkin 1918 yılında Ayaşta dünyaya gelmiştir. İlkokulu bitirir bitirmez Öğretmen Okulu parasız yatılı imtihanına girdi ve kazandı. Fakat bir çiftçi olan babası Ethem efendi, oğlunun öğretmen olmasını arzu etmiyordu. Bu yüzden Seçkinin hayat çizgisi başka bir istikamet aldı. Evvelâ Ortaokul bitti. Ankarada, o zamanki adıyla Taş Mektepte liseyi bitiren Seçkin bir karar vermek lüzumunu hissetti. Yıl 1936 idi. Kafası parlak fikirlerle dolu İlyas Seçkinin seçtiği okul, Siyasal Bilgiler Okulu oldu. İmtihanı kazandı.

1940 yılında Seçkin genç bir Mülkiyeli olarak hayata atıldı. Mülkiyenin Malî Şubesinden iyi dereceyle mezun olmuştu. Vatanî vazifesini ifa etmek üzere askere gitti. Harp içinde iki buçuk yıl devam eden yorucu bir vazifeden sonra 1942 yılında terhis edilerek Ankaraya döndü ve Maliye Bakanlığı Gelirler Genel Müdürlüğünde raportörlüğe başladı. Bu vazife 1946 yılına kadar sürdü. O yıl Seçkin, Hesap Uzman Yardımcısı oldu. 1949 yılı içinde ise mesleğinde bir kademe daha katederek, Gelirler Genel Müdürlüğü Uzman Müşaviri olarak vazifesine devam etti. Bu arada Gelir Vergisi çalışmaları başlamış* tı. Ferit Melen, çalışmaları idare etmekteydi. Seçkin de Melene yardımcı olarak çalışmağa başladı. Maliye Bakanlığında İsmail Rüştü Aksal bulunmaktaydı. Bir imtihanda gerek Aksal, gerekse Melen bu genç maliyeciyi pek beğendiler.

Seçkin 1950 yılında bir adım daha attı. Hariçten Hukuk Fakültesi imtihanlarına girerek Hukuk Fakültesi diplomasını da aldı. Kararı, serbest hayata atılmak ve bilhassa malî konulardaki dâvaları takip etmekti.

Nitekim bu arzusu onun, 1951 yılında çok emek verdiği Maliye Bakanlığından ayrılmasına sebep oldu. Zaten o sırada seçimler, bilinen şekilde neticelenmiş ve D. P. iktidara geçmişti. Polatkan ile Seçkin pek anlaşamadılar.

Yeni bir yol

geçkin Maliye Bakanlığından ayrılır ayrılmaz hemen Toygar Handa bir büro tuttu ve avukatlığa başladı. Bilhassa idari ve mali dâvaları tâkip ediyordu. 1954 yılında ise, babasının sıkı sıkıya vasiyet etmesine rağmen, politikaya girdi. Kendisini C. H. P. saflarına İsmail Rüştü Aksal, Turgut Göle ve Ferit Melen sokmuştur. Seçkin C. H. P. ye, partinin laik bir parti oluşu ve devletçiliği benimsemiş bulunuşu sebebiyle girdiğini her vesile ile belirtir.

Seçkinin politika hayatının ilk merhalesini, 1956 yılında Ankara İl İdare Kurulu üyeliği teşkil etmektedir. Seçkin 1957 seçimlerine Ankara adayı olarak girdi ve kazandı. Bütçe Encümeninde Muhalefetin sözcülüğünü başarı ile yürüttü. Mithat Dülgenin ve Oğuz Akalın ilgili bulunduğu Kromit Yolsuzluğu hikâyesi onun zamanında vuzuha kavuşmuştur.

Seçkin 27 Mayıs 1960'ı heyecanla idrak etti. Zaten İhtilâle tekaddüm e-

den günlerde bir başka vazifeye kendini vermişti. Ankara sokaklarında nümayiş yaparken yakalanan çocukların ve gençlerin vekâletini üzerine alıyor, onların dâvalarına girip, tahliyelerini sağlamağa çalışıyordu.

İlyas Seçkin, İnkılâptan sonra tekrar mütevazı yazıhanesine döndü ve avukatlığına devam etti. Bu arada, politik faaliyetini de ihmal etmedi. Son derece mütevazi olduğundan, pek göze çarpmadan kendi partisine faydalı olmağa çalıştı.

1961 yılında, seçimler arefesinde tekrar Ankara İl İdare Kurulu üyesi oldu. Seçimlere de bu sıfatla ve Ankara adayı olarak girdi. Seçimleri kazandıktan sonra faal siyaset meydanına döndü. Mecliste ilk vazifesi Karma Bütçe Komisyonu sözcülüğü oldu. Bu vazifesine, İkinci İnönü Kabinesinde Bayındırlık Bakanlığına tâyin edilinceye kadar devam etti.

Mütevazı bir adam

Yeni Bayındırlık Bakanı son derece mütevazi bir hayat yaşar. 1948 yılında evlendiği Sema hanımdan iki oğlu vardır. Oğullarından biri ortaokula, diğeri ise ilkokula devam etmektedir. Seçkinin aile hayatı renksiz denecek kadar sadedir. İçki kullanmaz. Gece hayatı yoktur. Tek iptilâsı sigaradır. Hele Bakanlığa geldikten sonra günde üç paket Bafra sigarası içmeğe başlamıştır. Temek hususunda pek titizdir. Üstelik kendi* si de son derece lezzetli yemekler yapar. Ne var ki son günlerde safra kesesine ârız olan bir hastalık sebebiyle istediğini pek yiyememektedir. İş hayatında da ayni derecede titizdir.

Sabah saat 8'de işinin başına gelir ve akşam 19 - 20'ye kadar meşgul olur. Yeni Bayındırlık Bakanı, tiyatroyu pek sevmektedir. Sinemaya arada sırada gider. Geceleri okuma itiyadı vardır.

İşte, bütün kapitalistlerin Türkiyede bir araya gelseler bulamıyacakları bir sermayeyle Devlet Babayı iktisat ve ticaret sahasında temsil eden yeni Bayındırlık Bakanı bu adamdır. İhale ilânlarının yıldırım hızıyla ve kesif şekilde piyasaya intikali, bu hareketle birlikte bereket kırıntılarının başgöstermesi İlyas Seçkinin ilk başarısını teşkil etti. Dönmeye başlayan Hükümet çarkında Bayındırlık Bakanlığı temposunu hızlandırdıkça ve hem öteki devlet daireleri, hem özel teşebbüs için faydalı bir misal teşkil ettikçe gerçek huzur, aksi istikamette çalışan kumpanyanın bütün gayretlerine rağmen bu toprakların üstünde kuvvetlenecektir.

O zaman kumpanya mı, ne olacaktır ?

Kumpanya şimdiden, umumi efkârın müjde kabul ettiği her iyi haberde kendini biraz daha yemekte, hıncı ve asabiyeti artmış halde son saldırışlarım yapmaktadır. Hayatın çarkı tam dönmeye başlar başlamaz, kumpanya da tamamiyle yenmiş, bitmiş olacaktır.

Başbakanlık

Yeni usuller

Bitirdiğimiz haftanın sonlarında bir sabah, hani şahsen tanınmasa hiç kimsenin farketmeyeceği şekilde bir adam Ankara garında, İstanbuldan gelen eşini karşıladı. Adam Başbakan İsmet İnönüdür. İnönü, hanımını elinden tuttu, beraberce merdiven lerden indiler ve evlerine gittiler. N Şeref Salonu açıldı, ne alkışçılar bu lunduruldu, ne de "Hanımefendi geliyor!" diye bütün büyüklerin hanımları seferber oldular.

Hanımefendi ne kelime? Şimdi Başbakanın her seyahate çıkışı ayalayişsiz şekilde olmaktadır. Bu, pek çok kimseyi şaşırtmaktadır. Bunu

Başbakan İsmet İnönü Amasrada askeri birlikleri teftiş ediyor

O yan sağlam

sebebi, Başbakanlar bir yerden bir yere giderken Devletin bütün yüksek kademesinin işi gücü bırakıp seferber olması, hatta halkın derlenerek perona yerleştirilmesi ve alkış tutturması âdetidir. D. P. nin on yılında bu tören, zaman zaman gösteriş halini de almış, istasyonlar donatılmış, ayak basılan yerlerde kurbanlar kesilmiştir. Başbakan kendini böyle uğurlatmca, karşı partililer de kendi Genel Başkanları için aynı şeyi yapmaya başlamışlar, bir yarış açılmış, politikacı taşıyan trenler inanılmaz gürültü arasında gidip gelmeye koyulmuşlardır.

Başbakan İsmet İnönü, İhtilâlden sonra Cumhurbaşkanı Cemal Gürselin açtığı yolu devam ettirdi. Nitekim son hafta içinde çıktığı seyahatte de bilhassa vatandaşların kendisini karşılayıp uğurlamalarına mani oldu, buna rağmen orada burada toplananlara hitaben kısa, pek kısa konuşmalar yaparak gönüllerini aldı, teşekkür etti..ve işine baktı. Balık baştan koktuğu için, Cumhurbaşkanı ve Başbakan bu şekilde hareket edince Bakanlar da aynı usulleri benimsemekte gecikmediler ve özlenen bir demokratik usul şimdilik yerleşti. Bir başkası, diktatörlük heveslilerinin bu gibi suni yollardan prestij sağlama ve seviliyor görünme taktiğine müracaat edinceye kadar Türkiyede devlet adamlarının "'herkes gibi" seyahat edecekleri, son misalle daha iyi anlaşıldı.

Kâh ora, kâh bura

İnönü, pek iyi intibalarla bir seyahatten başkente, haftanın ortasında döndü. Döner dönmez de, arka arkaya iki gün Devlet Plânlama Teşkilâtındaki plân çalışmalarına bizzat başkanlık etti. Simdi öyle anlaşılmaktadır ki Başbakan, bir ayağı başkentte, bir ayağı yurdun bir diğer noktasında olarak çalışmak, milletle bağlarını muhafaza etmek, yerinde gördüğü lüzumların tatbikini Ankarada sağlamak istemektedir. 78 yaşındaki insanın böyle kesif bir faaliyeti kendisine program yapması, çok kimsede hayranlık uyandırdı. Buna mukabil İnönü, bizde alışılmamış bir şey yaptı, bütün medeni âlemde olduğu gibi tatil günlerini kendine hasretti. Haftanın altı günü durmamacasına çalışan İnönüyü, haftanın yedinci günü kimse ele geçiremiyecektir. Başbakan bu suretle, ağır görevinin sağlam bir bünye, israf edilmemiş enerji ve dinlenmiş zihinle üstesinden gelmeye azimli görünmektedir. İsmet İnönü gelecek hafta yeniden İstanbula giderek -hafta içinde gelecek Yunan Dışişleri Bakanını ağırladıktan sonra- ticaret ve işçi çevrelerinde önemli temaslarda bulunacaktır. Başbakan önümüzdeki ayın ilk haftası sonunda İzmire gidecek, Egede bir kaç gün kalacak, oralarda tetkikler yapacaktır. Daha sonra Doğu Karadeniz illeri ile Güneyin Başbakanı kendi arasında görmesi kuvvetle muhtemeldir. Bu program, Meclisin açılışına kadar sürecektir.

Hem ziyaret, hem ticaret

İsmet İnönünün geçen haftaki niyeti, bir günlüğüne İstanbula gidip kızını ve yeni dünyaya gelen torununu görmek, sonra başkente dönmekti. Fakat Genel Kurmay Başkanı, kendisine Deniz Kuvvetlerinin

Heves!

Bir takım haberleri, insan gülmeden okuyamıyor. Tıpkı, öküze heveslenen kurbağanın şişmesine bakarken güldüğü gibi.. Hikâyenin sonu malûmdur: Kurbağa çatlar! Bundan murat edilen, boş çal imlana, bir temele dayanmadı mı, insanı evvelâ gülünç ettiği, sonra da basına dert açtığıdır.

14'lerin, bazen kendilerinin Brükselden, bazen yârân takımının buradan gazetelere yazdırdıkları haberleri okuyor musunuz? Brüksel Toplantısı başladı, Brüksel Toplantısı başlayacak.. Brüksel Toplantısı» nın gündemi tesblt ediliyor.. 14'lerden Brükselde olanlar dün sabahki toplantıda umumi meseleleri müzakere ettikten sonra bazı komisyonlar kurdular; bu komisyonlar kendi aralarında çalıştıktan sonra umumi heyet yeniden blraraya gelecek, komisyonların raporlarını görüşecek. 141er, Brüksel Toplantısının sonunda, Brüksel saatiyle 20'de Türkiyeye ve dünyaya -evet, dünyaya.- hitaben bir beyanname neşredecekler..

Propagandanın "söyleye söyleye inandırmak" olduğunu bilmeyen yoktur. Galiba daha az bilinen, çok söylemenin ve mübalağaya kaçmanın, propaganda sadece kum üzerine bina edilmişse geri teptiği ve ancak kahkahalara yol açtığıdır. Evvelâ bir efsane yaratmaya muvaffak olan 14'ler, şimdi bu ikinci merhaleye gelmişlerdir. Aralarından gönderdikleri ikı öncünün -Kabibayı anladık ama, şu Rifat Baykalın işi neydi Allahaşkınıza?- burada uğradığı muhteşem fiyasko -22 Şubatçılarla onların akıl hocası bir kaç kişinin dışında, herkes dudak büktü- gözleri açmalıydı. Açmadıktan başka, hezimeti telâfi için girişilen yeni balon uçurma gayreti, şimdi her balonun bir iğne yemesine yetmiş bulunuyor.

Herkesin henüz hatırındadır : 14'lerin başını, bu komik megalomanileri yemişti. Unutulmaz bir püsküllü dâhinin en tipik şekilde temsil ettiği bu hastalıktan, iki yıla yakın bir "dış âlemde ikamet"in kendilerini kurtarmaya yetmemiş olduğu anlaşılıyor.

Büyük sözler büyük işler yapmaya yetseydi, her şey çok kolaylaşırdı. Ama dışa vurulan cila, ne kadar parlak olursa olsun bir küçük tırnak darbesiyle dökülüveriyor ve altındaki kel hemen ortaya çıkıyor. 14'ler böyle mizansenlere girişecek yerde, Türkiyenin meselelerini gelip Türkiyede görüşselerdi, parti mi kuracaklar, cemiyet mi teşkil edecekler, fikir alanında mı çalışacaklar, niyetleri neyse onu burada tatbik sahasına, koysalardı, herkes gibi olmayı becerselerdi çok daha normal karşılanacaklardı.

Türkiyeye ve dünyaya hitaben beyanname! Hey yarabbi.. Türkiyede herkes işi gücü bıraktı, dünya ise heyecan içinde gözlerini Brüksele dikmiş, Brüksel Toplantısının tarihi kararlarını bekliyor! Anlayışı bu, idraki bu, realizmi bu, tabiatı hu insanlar Türkiyenin meselelerini halledecekler!

Tevekkeli değil, üstadlar buradayken, cakalı toplantılarda Profösörlere ilim, Yüksek Komutanlara askerlik, Gazetecilere basın, Öğretmenlere eğitim konusunda pek istifadeli konferanslar vermeye kalkışmışlar, Profesörlerle Yüksek Komutanlar, Gazetecilerle Öğretmenler ve kendi arkadaşlarından daha izanlı olanları bir araya gelerek bunları, kollarından tuttukları gibi kapının dışına bırakıvermişlerdi!

Ah, ellerine geçen dünya kadar parayı son model amerikan veya alman arabalarına yatıracak yerde kitaba yatırsalardı. Çevrelerinden faydalansalardı, 14 âllâme olarak gittikleri yerlerden, memlekete faydalı 14 olgun vatandaş olarak dönerlerdi.

bir ricasını iletti. Başbakan henüz kendi aralarına gelmemişti. Halbuki kendisine Gölcükte ve bilhassa Doğu Karadenizin bazı yerlerinde gösterilecek, gösterilmesi gereken, bir kısmı gizli tesisler vardır. Başbakan, daveti memnunlukla kabul etti. Gideceği yerlerde, askeri tesislerin yanında sivil tesisleri de görmek niyetiyle yola koyuldu.

- Başbakanın o gece, uçakla Yeşilköye gelişi inanılmaz derecede âlâyişsiz oldu. Meydanda, resmi sıfatlı, Vali ile Ordu Komutanından başka bir Emniyet Müdürü vardı ki o da yarı görevliydi. İnönünün gelişini bir iki milletvekiliyle bir iki partiliden başka hiç kimse haber alamamıştı. Uçağı karşılayan kalaban* ğın şöyle elle tutulur hal alması, Başbakanın ahbapları, her meşrepten gazetenin muhabir ve fotoğrafçılarının yüklü bir grup teşkil etmesiyle kabil oldu. İnönü fazla bir şey söylemedi. Valinin arabasına, yanına Vali ile Ordu Komutanım alarak bindi, doğruca Maltepeye geçti. Zaten saat gece yarısına yaklaşmıştı.

İnönü, ertesi sabah Devlet Baş* kanım Floryada ziyaret etti. Öğle vakti Köşke gittiğinde, yemek hazırdı. Gürsel ve eşi kendisini buyur ettiler. Başbakan, daveti memnunlukla kabul etti. Neşeli ve keyifliydi. İki devlet adamı, öğleden sonraya kadar hasbıhal ettiler.

İnönüyü, gidişinde ve dönüşünde gazeteciler yalnız bırakmadılar. Gidişinde, motöre bir grup gazetecinin girmiş olduğunu gördü. Dönüşünde bir başka grup, kendilerinin atlamış olduklarını söyleyince onları yanına aldı. Yavaş giden Sakaryanın gidiş-geliş üç saatte başardığı Florya yolculuğu Başbakan için istifadeli oldu. Her meşrepten gazeteciyle tatlı tatlı konuşması, onların alâkadar oldukları meseleleri öğrenmesi, durumu ağızlarından dinlemesi ve gösterdikleri iyi niyet Başbakan üzerinde çok müsbet tesir bıraktı. Nitekim bu yüzdendir ki, ertesi gün yaptığı bir radyo konuşmasında bu tesadüften bahsi unutmadı ve Basının davranışını, kendisini insafsızca tecavüze maruz bırakmak dahil, hoşgörürlükle karşıladığını söyledi. Ertesi sabah, Gölcüğe hareketinden önce denize girdiğinde gazeteci ahbapları gene yanında hazırdılar. Yıllardır her yazın hadisesi olan meşhur çivilemeyi -bu resimleri gördükçe, devrin iktidarının yüreğinin yağları erirdi ve kısılmış dudakların arasından beddualar çıkardı- sandallara binerek tesbit ettiler.

İnönü, öğleden sonra seyahatinin ziyaret kısmım bitirdi ve ticaret kıs-

Dünyanın Farkında Olmayanlar

Fahrettin Kerim Gökay
Engelli koşuda

Bir adanı, eline "kendini tamir etmek için" geçmiş bir fırsatı heba etmeye başlamış bulunuyor. Bu adam, F. K. G. diye bilinen Fahrettin Kerim Gökaydır. Birşeyler yapmak için harekete geçtiği muhakkak İmar ve İskân Bakanının gazeteler tarafından tabii iltifat görmeyen, ama radyolarda mecburen okutturduğu konuşmalarını hüzünle, hattâ -kusura bakmasın- istihfafla dinlememek imkânı yoktur. Bakanlar, kendilerini övmek, başka görevlerde artık herkesin notuna vermiş bulunduğu marifetlerini başarı diye propaganda etmek için konuşmazlar. Bakanların., yapacak başka şeyleri, söyleyecek başka sözleri bulunmak gerekir.

F. K. G. nin metodlarının iflâs ettiği acık ve basit hakikattir. Bu metodlar bir süre, balon gibi kendisini havaya kaldırmış, ama balonlar delinince F. K. G. sırtüstü yeri boylamıştır. Şimdi, o delik balonlarla yeniden kalkmaya çalışmak Ur boş hevestir. Aman yarabbi, onlar ne konuşmadır öyle.-. F. K. G. ye göre, dünyanın mihveri F. K. G. dir. Neler yapmamış, neler başarmamış, ne kadar ileriyi görmüş. "Ben İstanbul valisiyken..", "Ben Belediye Başkanıyken..", "Benim yaptırdığım.", "Ben vaktiyle tahsisatını çıkarmıştım..", "Plânları benim zamanımda hazırlanan.-" İnsanın, sadece radyoyu kapamak değil, radyoyu alıp yere çalmak geliyor içinden.

F. K. G. aksi inançta olabilir. Ama şu İstanbul ondan başarısız, ondan boş, ondan daha lâf ebesi bir başka vali görmemiştir. Görmesi de pek müşkildir. O günleri F. K. G. hatırlatmaya kalkıştı mı, yağmurdan kaçarken mutlaka doluya tutulacaktır. Bugün, Kabineye girmiş. İmar ve İskân Bakanlığı, gibi, bir şeyler yapmak imkânına sahip bir makama geçmiş. Hakikaten birşeyler yapmaya niyetli. Bunları duyurmaya da hevesli.. Mükemmel! Bir devlet adamı gibi davransa, bir devlet adamı gibi konuşsa ya artık. Hayatında, bir yeni devrenin açıldığını kabul etse ya.. Bir "İyi İmar ve İskân Bakanı" olmaya çalışması, iyi vali olduğuna, herşey çoktan ortaya çıktıktan, sonra onu bunu inandırmaya çalışmasından her halde bin defa faydalıdır.

Üstad bunu bir ikaz olarak alsın, usulü veçhile lâf ebeliği yolundan mukabele çiziktirmeye kalkışmasın, herkesi kör, âlemi sersem sanmasın. O zaman, bir mesaisi olursa, o mesai daha kolay takdir edilecektir.
İnsan, kendini kendi takdir etmiş! Ne faydası var, bunun? Hamamda şarkı söylemek daha iyi..

mını açtı. Maltepe açıklarında bekleyen bir muhrip kendisini aldı ve Gölcüğe götürdü. Başbakan, Gölcükte denizciler arasında müstesna bir gün geçirdi.

"Bırakın yemeği, canım.."

İsmet İnönü, üç gün süren gezisi sırasında mümkün nisbetinde gösterişten, ziyafetten, monden toplantıdan kaçındı. Kendisine yemek davetlerinden bahsedildiğinde "Bırakın yemeği, canım.. Ben yemeğimi yerim. Siz bana ne göstereceksiniz) ona bakın" dedi.

İnönü, Gölcükte muhribin yanaştığı Poyraz rıhtımına çıktığında, bütün dikkate rağmen çok kalabalık Gölcüklülerin kendisini görmek üzere gelmiş bulunduklarım gördü. Her sınıftan halk, denizcilerin eşleri ve çocukları yaşlı devlet adamını büyük sevgiyle karşıladılar. O kadar ki, İnönü yüz metre ilerdeki Donanma Evine yarım saatte gidebildi. Orada, yemek hazırlanmıştı. İnönü yemeğe kaldı. Bu, bütün yolculukta kabul ettiği tek büyük davet oldu. Denizciler, bilinen kibarlıklarıyla Başbakana ikram ettiler, paralandılar.

Başbakan Donanmayı ve tersaneleri ertesi sabah gezdi. İdareciler ve işçilerle konuştu. İhtiyaçları tesbit etti. Habersiz olarak subay ve assubay evlerinden bazılarına girdi. Ev sahipleri, karşılarında Başbakanı görünce hem şaşırdılar, hem tarifsiz şekilde sevindiler. Fabrika ve tersanede İnönü, toplanmış işçilere hitap etti ve kendilerinden beklenileni anlattı. Öğleden sonra hastahaneyi dolaştı. Bütün bu ziyaretler sırasında -ki sabahın sekizinden akşamın sekizine kadar sürdü ve İnönüdeki canlılık, dinamizm, yorulma bilmeme' herkesi hayran bıraktı- Gölcüklüler Başbakana sık sık tezahürat yaptılar. İnönü, herkesi gülerek selamladı. Bu tevazu, alayişten kaçınma, halkın arasında halkla birlikte bulunma, polis veya asker kordonları kurdurmama, bindirilmiş kıtalara, flamalı ve bayraklı partili kalabalıklarına heves etmeme vatandaşların ta yüreğine tesir icra etti. O akşam saat dokuzbuçukta İnönü kendisini Karadenize götürecek Alpaslan muhribine binerken rıhtımda birikmiş halk arasında bir kadın, bir deniz assubayının esi "Ne tatlı adam.. Hiç, Başbakana benzemiyor" demekten kendini alamadı.

Başbakana benzemeyen bu Başbakan, Gölcükten gönüller almış olarak ayrıldı. Bu, "yeni usuller"ia zaferini ve kıymetini ispat etti.

Karadenizlilerin arasında

Başbakan Karadenizde, ilk olarak Ereğlide karaya çıktı. Zonguldak ilinin resmi şahsiyetleri gemi-

S o s y a l H a y a t

Bir Hadise

Ankarada, Jandarma Assubay Okuluna girmek isteyen iki bin öğrenci -Okula alınacak öğrenci adedi: 320, müracaat sahibi: 6 bin- nümayiş yapmış bulunuyorlar. Beklenileceği gibi, taşkınlık kısa samanda çirkin gösteriler halini almıştır. Şimdi, çok gazeteyi açınız ve *bakınız: Meşrebe göre suçlu ya Demokrasi, ya Hükümet, ya İsmet İnönüdür! En büyük yaygarayı koparanlar da, bugünkü idarecilere, bugünkü idarecilerin çoğunun bin ikasına rağmen adam olmayan ve böyle bir memleket bırakarak devrilip giden o soysuz iktidarın siyasi varisleridir. O uç ve öteki uç, birincinin eliyle hazırladığı, ikincinin derinleştirdiği mevcut dert" lerden faydalanarak kütleleri her gün asayişsizlik, otoriteyi yok etme, karışıklık çıkarma, sokağa dökülme yolunda teşvik ettiklerini bilmezlikten gelerek manzaradan, rejimi yasa' maz hale getirmek için fayda yolunu arıyorlar. Bu davranış karsısında, vatandasın "Kereye gidiyoruz ?" sualini kendi kendine sormaması imkânsızdır.*

Bu suale, İstanbul Gazeteciler Sendikasını ziyaret eden eski M. B. K. üyesi Ahmet Yıldız cevap verdi. Yıldızın söyledikleri, bir çok bakımdan alâka çekicidir. Hâdiselere dışardan bakıncaya kadar, hâdiselerin içinde bulunduğu sırada çeşitli kimseler gibi hayaller âleminde oyalanmış eski M. B. K. üyesi çanların çalmasıyla ayılmıştır. Bugün, aynı hayallere sahip çıkmış başkaları Ahmet Yıldızın her biri gerçeğin ta kendisi olan sözlerini dikkatle, ibrette okumalılar ve bugünkü faaliyetlerinin bir gün ruhlarında hangi neticeyi vereceğini, aynaya bakar gibi görmelidirler.

"Vicdan ve aldı selim sahiplerinin yeter derecede aktivite göstermediklerini müşahade etmekteyim. Sendika Başkanına da, basının ümit verecek şekilde destek sağlamamasından şikâyette bulundum.

Faşistlerden komünistlere, ırkçılardan anarşistlere, aşırı menfaatçilerd;en intikam zebunu olanlara kadar bütün yıkıcılar işbirliği halinde çalışmakta ve bunların işbirliği kurmasına rağmen gerçek yurtseverlerin olumlu bir birlik ve mücadele gücü göstermemeleri sıkıntılarımızın temel sebeplerindendir.

Allanın cehennemde dahi bir arada bulundurmayacakları birlik oluyor da, memleket menfaatlerine, rejimin geleceğine ve milletin kaderine bütün gönlünü bağlamış ve bu. uğurda her şeyini feda edebilecek gerçek aydınların "Dur bakalım hükümet düzelsin, ben mi sadece bunu düzelteceğim" diyen davranışı seçmiş olmasına ben hayret ederim. Yıkıcılığa "Yeter" deme zamanı gelmiştir. Fesat ve bozguncu cephe karşısında Atatürkçü ve 27 Mayısçı cephenin varlığım hissettirmesi için kaybedilecek bir an dahi kalmamıştır. Demokrasiden başka bir rejimin Türkiye için en az bir intihara teşebbüs anlamına geldiği inancındayım. Evvelâ böyle

ye gelerek İnönüyü karşıladılar.

karaya çıktığında, hiç vakit kaybetmeden işe koyuldu. Önce, üs komutanlığında kendisi için tertiplenmiş birifingte hazır bulundu. Sonra gezilerine başladı. Bu, 11,30'a kadar devam etti! Bu sırada Ereğ liliier, misafirlerini görmek üzere Cumhuriyet alanında birikmişlerdi, İnönü oraya gitti ve pek kısa bir konuşmayla kendilerine teşekkür etti, çalışmakta olduğunu söyledi, millete iyi haberler vereceğini bildirdi. Halk, memnun ayrıldı.

Resmî şahsiyetlerin, Ereğlide ziyafette bulunma tekliflerini, ısrarlarını Başbakan nazik, ama azimli şekilde reddetti. 'İşim çok, yolum uzun.." dedi. "Bana gemide yemek verirler" diye Alpaslanın komutanlarına takıldı. Hakikaten İnönü, işini bitirir bitirmez muhribe döndü ve' muhrip Zonguldağa hareket etti.

Zonguldaklıların heyecanı

Alpaslan muhribi, akşam üzeri Zonguldağa vardı. Saat 16 idi. İskeleyi ve Cumhuriyet alanını halk, doldurmuştu. Bir Başbakanın Ankara veya İstanbulda, tören istemedi mi, sessiz çalışması kabildir. Ama başka şehirlerde halk Başbakana susamış olduğundan onun "ne biçim adam" olduğunu görmek istediğinden, böyle bir ziyaretin daima hadise teşkil etmesi yüzünden vatandaşın işini bırakıp istikbale çıkmasını önlemek imkânı yoktur. inönü bunu bildiğinden, vilâyette vali ile kısa bir görüşmeden sonra, ziyaretlerinden önce Cumhuriyet alanında vatandaşlarına hitap etti. Konuşması gene kısa oldu ve hiçbir parlak, şatafatlı söz söylemedi. Nutuk vermedi, hasbıhalde bulundu. Halk biraz şaşırdı ama, muradı görmek olduğundan İsmet Paşayı bol bol alkışladı. İnönü "Ufak bir vazife gezisi yapıyorum. Yeni tesisleri ve çalışmanızı yakından görmek istiyorum. Zonguldak ilinin meselelerini bir kere daha işitmeğe ve öğrenmeye çalışacağım" dedi.

Bundan sonra yeniden yola koyul" du. Alâkasını en ziyade kömür havzasının meseleler! çekti. Kozlu, Üzülmez kömür bölgelerine giderek tetkiklerde bulundu. Genel Müdürün verdiği uzun izahatı dinledi.

Ertesi sabah İnönünün programı daha da yüklü oldu. Donanmanın kendisine göstermek istediği tesisleri gezmek için Amasraya, oradan Bartına gitti. Başbakan NATO'ya bağlı Hava Radar üssünü, Pelikan deniz üssünü dolaştı, gördüklerinden memnunluğunu belirtti. Karadeniz sahilindeki bu tesisler, savunmamızın ve batı savunma sisteminin en esaslı noktalarından ikisidir.

Başbakan, askeri tesislerden geri kalan zamanını, gene sivil tesis-

Bir Demeç

bir rejimi biç Ur gurup veya kişinin süreli bir şekilde yürütemiyeceğine ve ortamın da asla buna elverişli **olamıyacağına** kat,i inancım **var-** Böyle bir teşebbüs, 1**5O** yıllık hürriyet ve demokrasi mücahitlerinin ruhunu tazip eder.

7 aylık çekişmeli ve kuvvetli bir parlâmento desteğinden mahrum bir hükümet denemesinden sonra Uzun tartışma, karşılıklı görüşlerde fedakârlık sonunda •orta yolu tems.il eden bir anlaşma ile hükümet kuruldu. Partilerin liderleri ile seçkin elemanlarından kurulan, Atatürkçülüğü, 27 Mayısçılığı ve Anayasa'nın istediği reformları benimseyen ve bunun için de kesif bir faaliyet içinde bulunan hükümeti desteklemek, rejime inanan, sür, atli kalkınmayı arzu edenler ve 27 Mayısı benimseyenler için desteklemenin bir vatanperverlik gereği olduğuna inanıyorum.

80 yaşındaki bir Başbakanın saat 15 de Erzurum dan hareketle saat 18 de başlıyan ve geç vakte kadar süren Kabine toplantısına katılması, saat 13'e kadar devam eden tetkik ve teftişlerden sonra saat 15'de Plânlama Kurulu çalışmalarına katılarak 5,5 saat çalışması karşısında bütün gücünü olumsuz tenkidlere harcıyanların pek fazla söyliyecek bir şeyleri olmadığına inanıyorum. Her şeyi Hükümetten bekliyecek yerde herkesin payına düşeni yapmasını, bu hususta kendilerinden çok şeyler beklediğim kimselerin tenkidlerini hayretle karşılamamdan dolayı beni bağışlayacaklarını ümit ederim. Seçimlerden evvel büyük ümitler veren, taahhütlerde bulunan ve söz vermelerden sonra, bugünkü davranışlarına baktığım zaman hayret ettiğim kişilerin sayısı oldukça kabarıktır.

Hiç bir teşekkül ve kişiye **karşı** körü **körüne bir** bağlılık duygusu beslemediğim için objektif görüşleri-

Öğrencilerin Ankarada yaptıkları nümayiş

Menderesin yadigârı

ini ve vicdani kanaatimi ifade ettiğimi söylemek, **taşıdığım** hüviyet ve durum karşısında benim için bir borçtur,"

Senenin En Alâka Çekici Yazı Serisi

Almanya'da Naziler iktidara nasıl oturdular

Bütün Subaylar
Bütün Sendikacılar
Bütün İş adamları
Bütün Üniversiteliler
Bütün Yazarlar

Bugün Türkiyede Cereyan Eden Bir Takım Hâdiseleri Bu Yazıları Okuduklarında Daha İyi Değerlendireceklerdir.

15 AĞUSTOS'U BEKLEYİNİZ

AKİS - 420

lere tahsis etti. Saat 15'e yaklaşıyordu ki İnönü ve arkadaşları Kokaksu hava alanına geldiler. Seyahat sona ermişti. Başkentte yeni işler Başbakanı bekliyordu. Hava alanında İnönüyü geri götürecek uçak hazırdı. Askeri ve sivil erkân kendisini selametledi. İnönü, memnunluğunu söyledi. Kısa zaman içinde çok, hem pek çok şey görmüş, büyük istifade sağlamıştı. Şimdi, Ankarada bunlardan faydalanmanın yolunu arayacak, kendisine intikal ettirilmiş olan bazı meseleleri -bilhassa kömür havzasıyla alâkalı bulunanları- takip edecekti.

Hükümet

Ağustosu beklerken

Turhan Feyzioğlu
Nabız nasıl atıyor?

Geçen haftanın ortasında bir gün, temmuz sıcağının en fazla hüküm sürdüğü bir Orta Anadolu köyünde, su arklarının tanzimi için uğraşan köylüler bir ara islerinden başlarını kaldırarak, otomobilden inen iki genç adama baktılar. Gelenler, II. İnönü Kabinesinin iki Bakanıydı. Turhan Feyzioğlu ve İlyas Seçkin, çalışan köylüleri başlarıyla selâmladıktan sonra "Ne yapıyorsunuz," diye sordular. Köylüler adına muhtar cevap verdi:

"— Sulama için arkları tanzim ediyoruz, efendim. Geleceğinizden haberimiz yoktu, karşılayamadık.."

İki Bakan gülümsiyerek cevap verdiler:

Kulağa Küpe

Ah, şu İsmet Pasa !

Adamtn bîr eşeği varmış. Eşeğine binmiş, oğlu yanında şehre yollanmış. Gelip geçenler ters ters bakmışlar:

"— Koca adam! Kendisi eşekte, oğlu yayan... Ayıp!"

Adam sıkılmış. Eşekten inmis, çocuğu bindirmiş. Kendisi de eşeğin yanında yürümeye başlamış. Gelip geçenler gene ters ters bakmışlar:

"— Ne bu hal? Koca adam yürüyor, oğlu eşekte... Olur mu?"

Bu sefer adam eşeğe binmiş, çocuğunu da arkasına almış. Gelip geçenler hiddetle bakmışlar:

"— Vay insaf sız, vay! Zavallı eşeğe iki kişi binmiş.. Hayvancağızın canı çıkıyor?"

Adam inmiş, oğlunu da indirmiş, biri bir ucundan, öteki diğer ucundan eşeği kaldırmışlar, taşımaya başlamışlar. Gelip geçenler alaylı bakmışlar!

"— Budalalara bak, eşeğe bineceklerine eşeği taşıyorlar. Deli mi bunlar, ne?"

Adam lahavle çekmiş, eşeği indirmiş, eşek önde, adamla oğlu iki tarafında yürümeye koyulmuşlar. Gelip geçenler, dudak bükmüşler:

"— Ne akıl! Eşekleri var, bu sıcakta üstüne binmiyorlar da, yanında gidiyorlar.."

"— Böyle olduğu daha iyi.. Siz kendi işinizi kendiniz mi görüyorsunuz?"

"— Gücümüzün yettiği yere kadar.. Ondan sonra Hükümetten bekliyoruz. Hükümet bize yardım etsin, alimallah dağları yıkarız.."

Yemliha köyünün muhtarı bunları söylerken mubalağa etmiyordu. Kırşehir yakınlarındaki bu Orta Anadolu köyünde, sulama işini köylü kendi gücüyle başarmağa savaşıyor. Hükümetten istediği sadece, büyük çaptaki kazılar ve insan gücünün erişemiyeceği kadar zorlu işlerin hallidir.

Yemlihalılar, iki Bakana durumu ayak üstü anlattılar. Şayet Hükümet sulama işi için gerekli aracı temin eder, bazı noktalarda tesislerin yapılmasını kolaylaştırma Yemlihalılar kendilerine düşen vazifeyi yapmaktan geri kalmayacaklardı. Böylece hem işleri halloluyor, hem de Hükümete fazla yük olmaktan kurtuluyorlardı.

Seçkin ve Feyzioğlu, Temmuz sıcağıyla terlemiş yüzlere sevgi ve hayranlıkla baktılar. Onlara Hükümetin yardımcı olacağını söylediler ve gezilerine devam için kırmızı plâkalı otomobillerine bindiler.

Geride bıraktığımız hafta içinde Feyzioğlu ve Seçkinin karşılaştıkları bu olayın benzerlerine pek çok yerde rastlandı. Bursada bir isçi Çalışma Bakanı Ecevite:

"— Hükümet verdiği sözü tutsun,

Sahir Kurutluoğlu
Ördek avından eşkiya avına

bizden ne isterse vermeğe hazırız"dedi. Bir başka yerde, Afyonda Başbakan Yardımcısı Hasan Dinçere vatandaş:

"— Çalışın, işleri düzeltmeğe çalışın ve bizden istediğiniz kadar destek bekleyin" dedi.

Hükümet üyelerinin, Meclisin tatile girdiği iki ay içinde yaptıkları geziler boşuna olmadı.

Feyzioğlu ve Seçkin, yatırımlarla ilgili bir geziye çıkmışlardı. Ağır başlayan yatırımların durumunu tetkik edip başkente döndüklerinde bunlar üzerinde yapılacak çalışmaları plânlamak, gezilerden edinilen faydaların başında geldi. Bunu başka halkla yüz yüze gelmek, ancak bu gezileri bir seçim kampanyası

yasında değil de bir iş görme havası içinde yapmak, Hükümetin pek fazla ihtiyacı olduğu bir hususu, vatandaşın itimadını sağladı.

Seçkin ve Feyzioğlu, ilk merhale olarak Kesikköprü barajına gittiler. Baraj oldukça önemli bir konudur, 1964 yılında inşaatı tamamlanacak ve enerji şebekesine büyük bir güç katacaktır.

Oradan Kırşehire gittiler. Kırşehirden Kayseriye geçildi. Kayseride Bakanları koalisyon partileri mensupları karşılandı. Kayseride bir de toplantı yapıldı ve durum partililere anlatıldı.

İki Bakan sırasıyla, Bünyan, Pınarbaşı, Saray, Şarkışla ve Sivasa kadar uzandılar. Gidilen her yerde, şaşaadan uzak, sessiz, gürültü patırdı çıkarılmadan ve nurlu istikbal nutukları atılmadan meseleleri incelediler, başkente döndüler.

Hükümet ve işleri..

İki genç Bakan bir konu için dolaşırken, Başbakan Yardımcıları Alicanla Hasan Dinçer de yurdun başka bölgelerine gittiler. İki Başbakan Yardımcısının gezilerine politika isteristemez biraz bulaştı. Ama doğruyu söylemek gerekirse, iki Yardımcı da bundan uzak kalmağa, daha fazla Hükümeti ilgilendiren teknik meseleleri tetkike gayret ettiler ve muvaffak da oldular.

Bir başka Bakan, Çalışma Bakanı Ecevit, geride bıraktığımız hafta içinde kendi sahasıyla en ziyade ilgili bulunan kitlenin arasına girdi. İşçilerle yakınen temas eden Ecevit, Meclisin çalışmağa başlamasıyla Meclise sunulacak Sosyal kanunlar konusunda, kanunların uygulanacağı muhitlerde tetkikler yaptı. İşçilerle bu hususlarda konuştu, bilgi edindi ve başkente dağarcığı dolu olarak dönmeğe hazırlandı.

Hükümet üyeleri bu gezilerin sonunda edindikleri intibaları Bakanlar Kurulunun ilk toplantısında teker teker anlatacaklardır. Bu bilgilerin bir araya gelmesinin, Hükümetin elinde bulunan kanunlarla olan yakın ilgisi bakımından büyük faydası olacaktır.

Hükümet şimdilik birinci derecede 5 yıllık kalkınma plânıyla ilgili bulunmakta ve Ağustos başında Yüksek Plânlama Kurulu plânın tetkikini bitirmek için çalışmaktadır. Nitekim Plânlama Teşkilâtı binasında yapı-

C. H. P. nin

İnönü, "C. H. P. güç devirlerin partisidir" derken ne derece haklıdır bilinmez. Her güç devirde, Türk milletinin C. H. P. tarafından sevk ve idare edildiği doğrudur. Milli Mücadelenin sivil organizasyonu bu teşekkülün tohumları tarafından yapılmış, devrimler Fırka tarafından başarılmış, İkinci Dünya Harbi C. H. P. idaresi altında geçiştirilmiş, Demokrasiye aynı şartlar altında geçilmiş, C. H. P. nin yerine gelen iktidarın bütün millet hayatını soysuzlaştırma gayretine onun etrafında toplanan Ur muhalefetle mukavemet edilmiş, İhtilâle o desteklik etmiş, İhtilâlden sonra beliren otoriter rejim temayülleri de onun gayretiyle bertaraf edilmiştir. İnönünün sözünde belki doğru olmayan, C. H. P. lilerin pekâlâ, daha az güç devirlerde de kudret sahibi bulunmanın keyfini çıkardıklarıdır. Ne ise! Bu meselenin esasını değiştirmez.

Meselenin esası, bugün C. H. P. nin, kaderinin en zorlu misyonlarından biriyle daha karşı karşıya olduğu gerçeğidir. İçinde bulunduğumuz şartlar altında ancak C. H. P. ve onun idareci takımı arasındaki gen? dinamik, ülkücü aydınlar bir misyoner ruhuyla -siz isterseniz buna, Kuvay-ı Milliye ruhu diyebilirsiniz- çalıştıklan takdirde Türkiye selâmet kıyısına erişecektir.

Memleketin, bir vahim tehlikenin tehdidi altında bulunduğu çok kimse tarafından farkedilmiyor. İki aşırı ve fanatik ucun, bütün fanatikler gibi canlı çalışmaları sonunda, bir çok iyi niyet erbabı şüphe ve tereddüt içinde kalmıştır. Sol tarafın elindeki Devrimler Türkler, bilhassa memleket kaderinde güçlü söz sahibi Türkler için öylesine mukaddestir ki onlara toz konabileceği ve onların bu sistemle korunamayacağı yolundaki propagandalar, bütün kasıtlı taraflarına rağmen tesir lora etmektedir. Sağ tarafın vicdansızca istismar ettiği hisler ise, Türk halkının hassas ve rakik kalbini zaman zaman mantığının üstüne çıkarmakta, onu realitelerden uzaklaştırmaktadır.

İşte, bu şerait içindedir ki genç Halkçılar bir yeni ruhla ortaya çıkmak ve bu ruhu kütlelere aşılamakla mükelleftirler. Bir yandan Devrimleri başka sistemlere varabilmek için basamak diye kullanmak isteyenlere, diğer taraftan tavizcilerin hakikaten kendi saflarına sızmış mimli şampiyonlarına karşı onlar savaşacaklardır. Türkiyenin manzarasına bakılacak olursa, iyi niyet erbabının şöyle kuvvetli şekilde silkinmesine mutlak zaruret bulunduğunu farketmemek imkânı yoktur. Tıpkı komünist tahrikçilerin başka yerlerde yaptıkları gibi, iki ucun bir avuç şamatacısı şirretlikleri ve gürültüleriyle umumi efkâra hâkim tavır takınmaktadırlar.

Bugün Türkiyede, C. H. P. nin desteği olmaksızın hiçbir şeyin yapılamayacağı bir basit gerçektir. Her iki uçtan gelebilecek tehlike, C. H. P. liler harekete geçtiği gün perişan olup dağılacaktır. Bu bilindiği içindir ki iki uçtan biri Beşinci Kolları vasıtasıyla Partide köprübaşları sağlamak, öteki Partiyi tamamiyle uyutmak sevdasındadır. Bu cereyanlara karşı, C. H. P. nin Türkiyenin her tarafına dağılmış aydın ve genç militanlarının derhal saflarını almaları, barikatlarını kurmaları, elete vererek bir süredir bıraktıkları mücadeleye yeni baştan başlamaları lâzımdır. Bu ruhun yukardan aşağıya ve aşağıdan yukarıya yayılmasını bekleyecek yaman yoktur. Aşağıda da, yukarda da "gaflet, dalâlet, hattâ hıyanet" içinde bulunanlar mevcuttur. Kendilerini C. H. P. nin fikirlerini temsil ediyor, hattâ C. H. P. li diye satanların yazıları ve sözleriyle saçmaya çalıştıkları tohumlar dikkate alınacak olursa donup kalmamak zordur- Genç, aydın C. H. P. ülkücüleri Türkiyenin her tarafında önce bunların maskelerini suratlarından çekip almalılar, C. H. P. li tabakaları o misyoner ruhuyla uyarmalıdırlar. Ateş, teşkilâtın her tarafında, birden ve kuvvette yakılmak, devrin icaplarına uymayanlar geride bırakılıp ileriye yürünmeli, C. H. P. li olmak haysiyeti iktidarın nimetlerinden faydalanmak değil, iktidarın sorumluluğuna sahip olmak suretiyle ispat edilmelidir.

C. H. P. bugün, sessiz durduğu için cücelerim iğ--elerine, oklarına, alaylarına, rahatsız edici tecavüzlerine maruz bir deve benziyor. Bu devin uyanması, canlanması, ortaya çıkması saatinin çanları bütün kuvvetiyle çalıyor. Aksi halde, dev uyandığı zaman, tıpkı Guliver gibi kendini bağlanmış ve bir arabaya konulup sürükleniyor görecektir.

C. H. P. liler! Meşalelerinizi yakınız ve karanlıktan faydalanan yarasaları bir solukta dağıtınız.

lan toplantılara ara verilmediği gibi, toplantılardaki çalışma hızı arttırılmıştır. Başbakan İnonünün, İstanbuldan avdetinden sonra hergün istisnasız katıldığı toplantılar son derece ahenkli gitmekte ve 2 Ağustosta plânın tetkikinin bitmesi beklenmektedir.

Plânın tetkikinin bitiminden sonra Hükümeti bekleyen önemli pek çok kanun bulunmaktadır.

Bunların başında Vergi Reform kanunları gelmektedir. Vergi kanunlarının 5 yıllık plânla olan yakın ilgisinden dolayı Meclisin çalışmağa başlıyacağı tarihe kadar yetiştirilmesi istenmektedir.

Bunun dışında, İktisadi Devlet Teşekkülleriyle ilgili ve gene plânla yakın başı bulunan bir kaç kanun taslak halinde Hükümetin tetkikini beklemektedir. Bakanlar Kurulunun Ağustos ayı içinde haftanın hemen her günü toplanması ve eldeki işleri bitirmesi gerekmektedir. İktisadi Devlet Teşekküllerinin reorganizasyonuyla ilgili tasan Meclise ilk sevkedilecek tasarılar arasındadır.

Bir başka kanun tasarısı daha Hükümetin tetkikini beklemektedir ki, özel sektör bu tasarı üzerinde önemle durmaktadır. Maden Kanununda yapılacak değişiklikler, yeraltı servetlerinden faydalanma hususunda özel teşebbüse ziyadesiyle kolaylıklar sağlıyacaktır.

Piyasanın açılmasını, normale avdetini sağlıyacak olan bir başka kanun İcra ve İflas Kanunudur. Senelerdir tadili için yapılan çabalar, bu kanun konusunda türlü talihsizlikler yüzünden geri kalmıştır. Son derece köhne bir duruma girmiş olan İcra ve İflas kanununun yeni şartlara göre düzenlenmesi piyasada büyük rahatlığa sebep teşkil edecektir.

Hükümetin elinde bulunan hazır tasarıların biri de büyük işçi kitlesini yakından ilgilendirmesi yönünden ziyadesiyle önem arzeden Sosyal Kanunlardır. Grev, Toplu Sözleşme ve Lokavt haklarıyla ilgili kanun tasarıları tetkik için bekleme sırasının başını işgal etmektedir.

Devletin eli..

Türk ekonomisinde son derece önemli yer işgal eden iki kanun tasarısı daha vardır. Bunlardan birisi Özel Sektörün kredi meselelerini halledecektir. Kurulacak bir bankaya devletin eliyle yapılacak yardım, Özel Sektörün işlerini kolaylıkla halledecektir. Kalkınma Bankasının kuruluşuyla ilgili tasarı, hasar olarak hükümetin tetkikini beklemektedir.

Ancak, bir başka kanun tasarısı daha vardır ki hakikaten Türkiyenin kalkınma meselesinde büyük yer işgal etmektedir. Bu da, özel sektöre kredi temin edecek banka gibi bir teşekkülle ilgili bir kanundur. Ancak, bu teşekkül diğerinin yanında bir cüceye nazaran dev durumundadır. Devlet yatırımlarım finanse edecek olan bu teşekkülün kuruluşuyla ilgili tasarı birkaç haftadan beri hazır beklemektedir. Kaşla göz arasında hazırlanan tasarının derpiş ettiği teşekkül "Yatırım Bankası" adı altında çalışacak ve Devlet yatırımlarının finansmanını üzerine alacaktır.

Bu bankanın sermayesi, devlet tarafından verilecektir. Dış yardımlarla da desteklenecek olan bankanın para bakımından kuvveti, iktisadi devlet teşekküllerinden -Etibank, İşçi Sigortaları Kurumu gibi- yatırana ayrılabilecek! fonlarla takviye görecektir. Ancak bankanın ana kuvvetini Devlet Bütçesinden ayrılacak parayla Dış yardımlardan gelen para teşkil edecektir.

Kemal Satır
Yeni ağıza eski taam mı!

Yatırım Bankası, devlet yatırımlarını tek elden finanse edecek ve yatırımlar için gerekli paranın bulunması için ortaya çıkan lüzumsuz telâşı ortadan kaldıracaktır. Ayrıca daha sistemli ve plânlı bir finansman şekli ortaya çıkmış olacaktır.

Ağustos ayında, meteorolojiye göre vatandaşı büyük sıcaklar, vatandaşa göre de Hükümeti çok kesif bir çalışma beklemektedir.

C.H.P.

İlk kıvılcımlar

Bitirdiğimiz haftanın başında pazartesi günü, C. H. P. nin Karanfil sokaktaki gösterişli Genel Merkez binasına birer ikişer gelen bina sâkinlerinin yorgunlukları yüzlerinden okunuyordu. Bir gün önce sona eren ve C. H. P. Küçük Kurultayı adını alan İl Başkanları toplantısı bu büyük aprtinin beynini teşkil eden politikacıları bir taraftan uzun zaman sürecek bir yorgunluğa sokarken bir taraftan da gönül rahatlıklarını sağlamıştı. Uzun zamandan beri süregelmekte olan Genel Merkezle Teşkilât arasındaki anlaşmazlıklar hallediliyor, buzları eritecek olan ilk kıvılcımlar parlıyordu. Toplantının sonunda memleketlerine dönen İl Başkanları ve ilçe temsilcileri, Genel Merkezin son politik gelişmeler karşısındaki görüşünü ve takındığı tavrı partilileri* ne anlatmaya başlamışlardı bile..

Üç gün süren İl Başkanları toplantısında teşkilâttan gelen tenkidlerin büyük kısmını Genel Merkezin işinde bulunduğu atalete yöneltilenler teşkil etti. Temenniler de Genel Merkezin derhal bir dinamizme ve çalışkanlık devrine girmesi yönünde toplandı.

Haftanın başındaki o gün, Genel Merkeze yorgun argın gelen politikacılar bir şeyler yapmak çabası içindeydiler. Üstelik, toplu veya münferit olarak pek çok da vaadde bulunulmuştu. Bu vaadlerin yerine getirilmesi gerekiyordu.

Genel Merkezde beklenen hareketin doğması için teşebbüse geçenlerden ilki, Merkez İdare Kuruluna yeni seçilmiş bulunan Ordu Milletvekili Ferda Güley oldu. Güley, yapılan vazife taksimi sonunda Kadın ve Gençlik Kollan faaliyetleriyle görevlendirilmişti. İlk işi, dört yıldan beri başladığı gibi durmakta olan kadın kollarını ele almak oldu. Kadın Kolları Merkez Yönetim Kurulunda bulunan üyelerden bir kısmı özel durumları dolayısiyle iş göremez olmuşlardı. Diğer üyeler de Genel Merkeze hâkim olan durgunluk içindeydiler ve bu yıl da Kadın Kollan kongrelerinin yapılmasını sağlayamıyacaklardı. Genç milletvekili Güley, Kadın Kolları Merkez Yönetim Kurulunda revizyonla işe girişti. Haftanın başındaki pazartesi günü Genel Merkezde tek hummalı faaliyet gösteren de Güley oldu.

Öncü kadro

Kadın Kolları Merkez Yönetim Kurulunda üye bulunan Arzu

kât Hilâl Yalçın evlenmiş, parti işleriyle ilgilenemez hale gelmişti. Fethiye Eşrefoğlu öteden beri süre gelmekte olan anlaşmazlık yüzünden zaten, hiç. iş göremiyordu. Bayan Aysan da faaliyeti aksatanlar arasında idi. İlk elde bu üç üyenin yerine yenilerinin seçilmesi meselesi vardı. Güley, yaptığı temaslar sonunda Kadın Kolları Merkez Yönetim Kurulunu dinamik bir çalışma zeminine sokmağa muktedir olan şu kadroyu tesbit etti ve haftanın ortasında göreve çağırdı." Avukat Melahat Akan, Nevvare Gövsa, Avukat Jale Tulga, Zarife Koçak, Leyla Çambel, Jale Candan, Namıka Çalıkoğlu, Saadet Sümer,Muzaffer Antebelli ve Firuze Cimilli.

Parti tüzüğünün 12. maddesine göre müteşebbis heyet durumunda olan bu Merkez Yönetim Kurulu, ancak üç ay iş başında bulunabilecektir. Bu süre içinde de il ve ilçe kongreleri yapılacak ye Ekimin en . geç ortasına kadar Kadın Kolları Büyük Kongresi toplanmış olacaktır.

Kadın Kolları Merkez Yönetim Kuruluna seçilen yeni ' üyeler haftanın ortasında Çarşamba günü Genel Merkezde toplandılar. İlk toplantının başkanlığını Ferda Güley yaptı. Yönetim Kurulunun üç aylık çalışma faaliyeti için bir takını prensipler tesbit edildi. Kongreler için üyeler kolları sıvayıp işe girişeceklerdi. Şimdilik ilk merhale Kurultayı toplayıp, yeni ve asıl Merkez Yönetim Kurulunu teşkil etmekti. O gün, toplantının devamı sırasında görev taksimi de yapıldı. Başkanlığa Melahat Akan, Muhasipliğe Jale Tulga, Sekreterliğe de Nevvare Gövsa getirildiler.

Kurultaya giderken..

Kadın Kollarının faaliyete geçmesi Genel Merkez sakinlerinin hiç olmazsa biraz kımıldanmalarına yol açtı. Ancak yaz tatili siyasi kulisi başkentten dışarıya aktardığı için Genel Merkez günün hemen hemen bütün saatlerini boş geçirmektedir. Herkes seçim bölgesine dağılmış bulunmaktadır. Son yapılan Parti Meclisi toplantısında tesbit edilmiş bulunan bir prensibe göre de Kongreler ve dolayısıyla Büyük Kurultay için yapılacak çalışmalara şimdiden başlanmış bulunulmaktadır. Geçen yıl yapılan 15. Büyük Kurultayda bir hayli sıkıntısı çekilen, delegeler arasındaki anlaşmazlığın yenilmesi ve Kurultaya tam bir anlaşma halinde gelinebilmesi için en büyük iş Genel Merkeze düşmektedir. Seçim bölgelerine dağılmış bulunan partililer, Kurultay için kulislerine başlamış bulunmaktadırlar. Partinin üst kademesini teşkil eden Merkez İdare Kurulu ve Parti Meclisi üyeleri de başkentteki siyasi durgunluktan istifade ederek yurdun çeşitli bölgelerine dağılacak, Kurultay hazırlıklarına başlıyacaklardır. Genel Merkezde kalan iki C. H. P. li de faaliyetleri organize ile meşgul olmaktadır. Bunlar, iki Genel Sekreter Yardımcısı Kemali Beyazıt ile Kemal Satırdır.

Kemali Beyâzıt
Eski ağıza yeni taam mı?

Önümüzdeki haftanın ilk günü, Genel Sekreter Yardımcısı Kemal Satır, Ferda Güleyle birlikte dört vilâyeti içine alan bir geziye çıkacaktır. Gezinin mahiyeti tamamen Kongre ve Kurultayla ilgili hazırlıklardır. Temmuzun 30 uncu günü Ankaradan hareket edecek olan iki Genel Merkezli politikacı önce Sivasa gidecekler, sonra sırasıyla Kayseri, Nevşehir ve Kırşehiri ziyaret edeceklerdir. Bu dörtlü ziyaretin bir sebebini de Kemal Satırın İl Başkanları toplantısında verdiği sözler teşkil etmektedir. Haftanın sonunda cuma günü de İbrahim Saffet Omay, kendi seçim bölgesi olan Çamlıdereye hareket etmiştir.

İl Başkanları toplantısının hemen ertesinde, tam bir çalışma ve faaliyet kampanyası beklenirken iş gene hafife alınırsa ve kıvılcımlar saman alevi gibi sönerse Genel Merkez bakımından yaklaşan XVI. Büyük Kurultay için şimdiden kaybedilecek pek çok puana sebep olacağı gözden kaçmıyacak bir gerçektir.

İstanbul

"Bu şehr-i Stanbul ki.."

Evvelki haftanın başında salı günü, kızgın bir güneşin şehirde oturanları yakıp kavurduğu sıralarda İstanbul ciddi bir durumla karşılaştı. Şehrin büyük bir kısmının suyunu sağlayan Terkos gölünden su getiren ana boru orta yerden patlamıştı. Boru onarılıncaya kadar bilhassa İstanbul ve Beyoğlu cihetlerinin suyunu kesmek mecburiyeti hasıl oldu. Halk yüzünü yıkayacak, traş olacak su bile bulamadı, en mühim ihtiyaçları için şişelerle alınan memba sularını kullanmak zorunda kaldı.

Aslında İstanbul gibi 2 milyona yakın insanın yaşadığı, ekonomik, sosyal önemi bulunan, büyük bir endüstrinin toplandığı, turistlerin bilhassa yazın akın ettikleri milletlerarası çaptaki bir şehirde en hayati belediye hizmetinin böylece aksaması çok önemli bir olay teşkil ederse de, İstanbulun sâkinleri bunu pek o kadar yadırgamadılar. Çünkü su problemi İstanbulun asırlardanberi hâlledilmemiş emektar dertlerinden biridir.

Ertesi gün olayı bütün tafsilatıyla anlatan gazetelerden biri, kargaların birbirleriyle cilveleşirken şehrin susuz kalmasına sebep olduklarım bile yazdı. Olay aslında böyle karikatürize edilen sebeplerden ileri

gelmemişti ama, durum, büsbütün karamsarlığa kapılmamak için böyle şakalar yapmayı gerektirecek kadar kritikti. Bu defa hadise, İstanbul şehrinden Terkos gölündeki elektrikle çalışan pompalara cereyan veren hattaki bir kontak yüzünden pompaların âniden durması, hemen arkasından da cereyanın gelmesi şeklinde olmuştu. Hasıl olan su darbesi ve artan tazyik yüzünden, zaten fazlaca yüklü olan ana horu Kemerburgaz pompa istasyonu yamada patlayı vermişti!

Turistik Kerbelâ

İstanbul gazetelerinden birisi olayda elektrik nakleden hattın tam 10 yıllık, eskimiş bîr hat olduğunu yazdı. Herhekadar su ileten bir boru hattının bu kadar bir zamanda oldukça yıpranması tabiî ise de, e* lektrik hatları en az 40, hattâ 50 yıl bozulmadan kullanılabileceğinden, işten anlayanlar gazeteye bıyık altından gülüp geçtiler. O halde İstanbulun su işindeki bu aksaklıkların, sebebi nedir, neden gelip giden valiler ve belediye başkanları bu problemi bir türlü çözememişlerdir?

Aslında iş, şu veya bu valinin, belediye başkanının becerebileceği çapta değildir. Zaten böyle olsaydı uzun yıllar devlete başkentlik yapmış olan İstanbul şehrimde bir belediye başkanı çıkar, bu işi kökünden hallediverirdi. Buna rağmen İstan bulun yıllarca evvel imar edilmiş semtlerindeki asırlık evlerde bile kuyuların, yağmur suyu biriktiren sarnıçların bulunması da göstermektedir ki problem şümullüdür ve esaslı ekonomik incelemelere, büyük yatıranlara ve bilgili personele ihtiyaç göstermektedir. Fakat yeni Vali Niyazi Akı gene de paçaları sıvamakta gecikmedi.

Asırlarca Osmanlı devletine, ondan evvel de milâttan öncelere kadar birçok diğer medeniyetlere başkentlik yapmış olan bu tarih ve kültür şehrinin hemen her devrinde su sıkıntısıyla karsıkarşıya geldiği an-

İstanbulda susuz kalan bir çeşme

*"**Hân** Ahmede eyle duâ!"*

laşılmaktadır. Bu sıkıntı önceleri bir surun içersine kapanan halkın, şehri saran düşman kuvvetlerinin muhasarasına dayanabilmek için suyu idareli kullanması gerekçesinden doğmuştur. Sonraları ise şehrin nüfusu gittikçe artmış, bu sefer de şehir dolaylarındaki su kaynakları bu kalabalık halk kütlesine yetişmez olmuştur.

Cumhuriyetle birlikte Ankaranın başkent olması sebebiyle İstanbuldaki suni nüfus artışı azaldıysa da buna karşı şehrin ve belediye hizmetlerinin beceriksiz ve inisiyatifsiz ellere teslim edilmesi yüzünden belediye hizmetleri iyiden iyiye ihmale uğradı ve neticede nüfusun en az olduğu 1927 yılında bile su ihtiyacının tam olarak karşılanması kabil olmadı. Gerçekten o sıralarda İstanbulun suyunu sağlayan bir Fransız şirketi vardı, bu şirket de günün birinde tesislerin devletleştirilmesi ihtimalini düşünerek ancak kısa vadeli ve dar görüşlü teşebbüslere girişmekle yetiniyordu. Nitekim İstanbulun su ihtiyacı için yapılan tahminler daima gerçekleşenden az olmuştur. Şirketin bu tutumu onun devletleştirilmesini hızlandırmıştır.

Delik büyük, yama küçük

Bugün İstanbula su veren Terkos gölü, Taksim ve Kırkçeşme suları, Elmalı ve diğer bentlerle Çırpıcıdaki artezyenlerin tamamı günde 210 bin metreküp su Bağlıyabilmektedir. Halbuki medenî ülkelerdeki modern su tesislerinde nüfus başına günde 250 litre, yani dörtte bir metreküp, su temini gerektiğine göre mevcut suyla ancak 840 bin kisilik bir şehrin ihtiyaçları karşılanabilir. 1960 sayımına göre İstanbulun ve varoşlarının nüfusu 1,5 milyonu bulmaktadır. 840 bin nüfusu İstanbul ancak 1945 yılında barındırdığına **göre,** bugünkü gelişme temposuyla, aradan ancak 17yıl geçtikten sonra İstanbulun su durumu bugünkü ihtiyaçları karşılayacak duruma gelecektir.

İşte bu büyük gecikmeye bir hâl çaresi bulmak ve hiç olmazsa ihtiyaçların daha yakından takip edilebilmesini sağlayabilmek için, beş

yıllık yatırım plânına paralel olarak, İstanbul Sular İdaresi on yıllık bir plân hazırlamıştır. Bu plânın hazırlanmasında İdareye, teknik imkânlarının daha geniş olması sebebiyle, Devlet Su İşleri de yardım etmiş, sonunda İstanbul ve civarındaki her türlü su kaynakları meydana çıkarılmış, şehrin su derdine bir çare bulunabilmesi için bu kaynaklatın ne yolda kullanılabileceği ve hangisinin önce, hangilerinin daha sonra uygulanmasının gerektiği ekonomi yönünden araştırılmıştır.

Etüdü yapılan kaynaklar arasında bilhassa 120 kilometre uzakta bulunan Sapanca gölünden su getirilmesiyle ilgili proje enteresandır. Bu, büyük sermaye yatırımı isteyen bir iş olmakla beraber, ayni zamanda gölün tek başına sağlayabileceği su İstanbulun yeteri kadar uzun vadedeki ihtiyaçlarını karşılayamıyacaktır.

Bu yüzden, Sakarya nehrinin önce göle aktarılıp buradan da İstanbul istikametinde iki boruyla suyun iletilmesi gerekmektedir. Bu tesisin maliyeti işin büyüklüğünü göster inektedir. Suyun Sakaryadan sadece Anadolu yakasına ulaştırılması için 714 milyon ve bu suyun İstanbul yakasına lüzumlu miktarının Boğazın altından yapılacak boru tesisatıyla karşıya nakledilmesi de dahil, bütün proje 834 milyon liraya malolacaktır. Ancak bunun tek başına yapılması şimdilik, hem yatırımın büyüklüğü, hem de suyun metreküp maliyeti bakımından mahzurlu görülmektedir. Çünkü İstan bulda hâlen bu kadar çok suyu kul lanmağa imkân verecek bir su şebekesi dahi mevcut değildir. Bu sebeple şimdilik İstanbul civarındaki derelerden, bilhassa Alibey deresiyle Anadolu yakasındaki Riva deresi üzerine iki baraj kurulması ve Terkos gölünden İstanbul istikametinde döşenecek, şimdi mevcut eski galeriyle 1 metre çapındaki mevcut borunun toplamından daha fazla su getirebilecek, 175 santimetre çapındaki yeni boru yardımıyla günde 330 bin metreküp su getirilmesi, böylece 1973 yılına kadar nüfus başına günde 200 litrenin üzerinde su sağlanması kabil olacaktır. İstanbul şehrindeki su durumunu kısa bir vadede nisbeten normale çevirebilecek olan bu borunun ve gerekli pompaların inşası 100 milyon liraya malolacaktır.

Anadolu yakası için de Riva deresi üzerinde Mahmutşevketpaşa bucağı civarındaki Ömerli mevkiinde bir baraj kurulması ve buradan 30 kilometrelik bir boru ile şehre su getirilmesi düşünülmektedir. Bu

Niyazi Akı
Binbir iş arasında

projenin maliyeti de 150 milyon civarında tahmin edilmektedir.

Sular ortasında susuzluk

Bundan başka, Halice kavuşan Alibey deresi üzerine bir baraj kurulması düşünülen çözüm şekillerinden biridir. Bu barajın sağlıyacağı su, bugün şehre verilen suyun yarısı kadar olduğundan, ancak kısa süreli bir çare teşkil edeceği anlaşılmaktadır. Ayni şekilde Küçükçekmece gölüne akan Baruthane deresi üzerine kurulacak baraj günde 30 bin metreküp su verebilecek bir tesis olup, bilhassa yeni Londra asfaltı civarında yerleşmekte olan kooperatif ve diğer mesken topluluklarına, hattâ Yedikuleden Bakırköye kadar usanan gecekondu bölgesine su temin etmekte yardımcı olacaktır.

Avrupa cihetindeki bu projelere mukabil Anadolu yakasında Ömerli barajından başka Şile sahillerinde, yüzme meraklılarının iyi tanıdıkları, Kumbaba plâjında Karadenize kavuşan Şile deresi üzerine bir baraj kurulup, 60 kilometre uzaktan günde 300 bin metreküp su getirilmesi de düşünülmektedir. Ancak buna benzer daha dört projenin uygulanabilme şartı endüstrinin İstanbul yakasından Tuzla - İzmit arasındaki bölgeye taşınmağa başlaması ve bütün bu aradaki sahanın meskûn hale gelmesine bağlı görünmektedir. Gerçekten Anadolu yakasının bugünkü su ihtiyaçları hâlen mevsimlik bir karakter göstermekte olup, bilhassa yazın sayfiye ihtiyaçlarını karşılayan ve geniş ölçüde bahçe sulamasına da yarayan şehir suyuna karşı talep aksine kışın iyice azalmaktadır. Bugünkü halde suyun yıllık toplam miktarını karşılayabilmek o kadar müşkül olmamakla beraber, böyle mevsimlik âni ihtiyaç artışlarına cevap verebilmek zor olmaktadır. Çünkü mevcut şebeke, belirli miktardan fazla bir su akımını geçirebilmek imkânını vermemektedir. Bu ise diğer önemli bir problemi teşkil etmektedir: Yapılan hesaplara göre, mevcut şebekenin ıslâhı, genişletilmesi ve belirli noktalara biriktirme depoları kurulması için toplam olarak 150 milyon liraya ihtiyaç bulunmaktadır.

Belediyeyi bekleyen güçlük

Bütün bu masraflı işler yine de yapılması gerekenlerin tamamı değildir. Su imkânları ve şehre sağlanan suyun miktarı çoğaldıkça mevcut ve daha genişleyecek tesislere yardımcı olan tesisatın da büyütülmesi gerekmektedir. Bu arada bilhassa süzgeçlerin ve şebekeye su basan pompa istasyonlarının takviyesi de lâzımdır. Bu maksatla sarfedilecek para da 10 milyonu aşmaktadır.

Yukarıda kısaca anlatılan bütün bu tesislerin bir sıra dahilinde gerçekleştirilmesini ve 1971 yılına kadar hiç değilse mevcut ihtiyaçla el» deki imkân arasındaki açığı kapatabilmeyi ve 17 yıllık gecikmeyi kısmen de olsa telâfi edebilmeyi hedef tutan İstanbul Sular İdaresi, on yıllık bir plân hazırlayarak 1961 yılının son ayında tasdik edilmek üzere İmar ve İskân Bakanlığına sunmuştur. Böylece Sular İdaresinin teknisyen idarecileri iyiniyetlerini ve dâvayı samimiyetle 'benimsemiş ve kavramış olduklarını gösterdilerse de, sadece "iyiniyet" iş görebilmek için yeterli olmadığından, plânın ilk yılı geçtiği halde, elde para bulunmadığı için, ara sıra patlayan boruları tamir etmek veya su kaçıran boruları kalafatlamaktan başka bir şey yapmak kabil olmadı. Hazırlanan bu on yıllık plâna göre, her yıl ortalama 60 milyon sarfederek on yılda 600 milyonun üstünde bir yatırımın yapılması birinci merhale olarak plânlanmıştır.

Kısaca, İstanbulun milletlerarası şöhreti ve büyüklüğü nisbetinde su dâvasının önemi de büyüktür. En ufak bir hal çaresinin karşısına yüz milyonlar çıkıvermektedir. İstanbul Belediyesini idare edenler bu milyonları sağlamak için gerekli gayreti gösteremezlerse, günden güne artan su sıkıntısı karşısında dökülecek milyonlar daha katmerli olacaktır.

İKTİSADİ VE MALİ SAHADA

Ortak Pazar

Güç bir mesele

Haftanın içinde, Türkiyede yayınlanan gazetelerin manşetlerini birkaç gün süreyle "Ortalı Pazar" konusu işgal etti. Türkiye Ortak Pazar devletleri tarafından bazı özel şartlarla Pazara iştirak ettiriliyor, bu birliğin içinde Yunanistanla beraber yer alıyordu. Konu bir yılan hikâyesi kadar uzun; uzun olduğu kadar da karışık ve muhtelif şekilde taraftar top* layan bir konu olduğundan, piyasada "Ortak Pazar"» alınmamızın hikâyesi dillere destan oldu.

İştirak ettirilme kararına sevinenler bulunduğu kadar endîşeye düşenler de çıktı. Karardan ziyadesiyle memnun olanlar muhakkak ki Hükümet üyeleriydi. Aylardır devam eden çabanın sonunda pazara girişimiz, 2. Koalisyon Hükümetine mensup bazı Bakanların ağızlarını kulaklarına vardırdı. Bunların başında, bu işe öteden beri taraftar olan ve Maliye Bakanlığı koltuğuna oturur oturmaz bu meseleyle yakından ilgilenen Ferit Melenle, dış münasebetlerimizi âyârlıyan, Turhan Feyzioğlu gelmektedir.

Aslında, Bakanları bu derece sevindiren olay, kendilerini bir o kadar da düşündürmektedir. Zira Ortak Pazar meselesi hakikaten önemle üslerinde durulacak ve içinden güçlükle çıkılabilecek bir konudur. Yeni plân düzeni içine sokulmağa çalışılan Türk ekonomisi üzerinde ileride büyük çapta tesirleri olacak olan bu kararın, muhtemel sonuçları düşünülerek ha* reket edilmelidir.

Türkiyenin, Ortak Pazara girmesi siyasi yönden şart olmuştur. Üç yıl evvel yapılan müracaat sırasında, Pazara dahil memleketlerin, bu talebi pek iyi karşılamaları boşuna değildir. O sıralarda Ortak Pazar memleketleri -Fransa, Almanya, İtalya, Belçika, Lüksemburg ve Hollanda- Birliğe adeta müşteri toplamakla meşguldüler. Ancak aradan geçen üç yıl zarfında Birlik öylesine gelişmiş, öylesine müsbet neticeler vermiştir ki, İngiltere Ortak Pazara girmek için büyük çabalar sarfetmiş, buna rağmen fazla yüz bulamamış; müracaat eden İsraile ise sadece şöylece bir ümit verilmekten ileri gidilmemiştir.

Sebepler ve sonuçlar..

Ortak Pazar 1957 yılında Batı Almanya, İtalya, Fransa, Belçika, Hollanda ve Lüksemburg arasında imzalanan Roma Andlaşmasıyla kurulmuştur. Amaç altı memleket arasında bütün engelleri kaldıran tam bir serbesti içinde malların ve hizmetlerini mübadelesini sağlamak, bir iktisadi birliğin meydana çıkmasını gerçekleştirmektir. Bu gün Ortak Pazar, 172 milyon nüfuslu büyük bir memleket manzarası arzetmektedir. Beş yıl içinde büyük gelişmeler kaydeden teşekkül, Sovyetler Birliğini siyasi bakımdan endişeye düşürmüştür.

Hal böyle olunca, Batı Bloku yanında yer almış bulunan Türkiyenin Ortak Pazar camiasında bulunması bir lüzumun sonucu olacaktır. Mesele bu yönden, hayli başarılıdır.

Türkiyenin Ortak Pazara kabulünün gecikmesi ve bîr hayli uzun süren tartışmalara sebep teşkil etmesi bu derece çabuk inkişafı olmuştur.

Nitekim, Brükselde yapılan toplantıda Pazara dahil memleketler arasında iki fikir üzerinde tartışıldı.

Birinci fikri Almanlar savunuyorlardı. Buna göre Türkiye Ortak Pazara derhal kabul edilmeli, bir hazırlık devresi tanınmamalı ve Gümrük birliğine alelacele iştirak ettirilmeliydi. Bu konuda kesin karara varılmasını arzulayan Almanlar, a* kabinde Gatt anlaşmaları prensiplerine uyularak gümrük tarifelerinin hazırlanıp, Türkiyeyle Pazar memleketleri arasında gerekli işleme başvurulmasını ve tarifelerin Gatt Teşkilâtının onayına sunulmasını istediler.

İtalyan ve Fransız delegeleri, Alman ekibinin karşısında durdular. Onlar, Türkiyenin muayyen bir hazırlık devresi geçirmesini, ondan sonra Ortak Pazara alınmasını savundular. Bu muayyen zaman geçtikten sonra Türkiye Pazara üye olacak, ancak Pazarın ilk altı üyesi gibi derhal rahatlıkla hareket etmek imkânını bulamayacaktır. Türkiye ile diğer pazar devletleri arasındaki gümrüklerin tamamen ortadan kalkması 22 yıllık bir süre içinde mümkün olacaktır. Pazar devletleriyle gümrük duvarı evvelâ tedricen, her yıl bir parça daha dozu arttırılarak kaldırılacaktır. Bunlar özel anlaşmalarla yapılacaktır. Öyle ki gümrük duvarı, 22 yıl olarak -henüz kesin olmamakla beraber bu civardadır teshil edilen müddetin sonunda tamamen eri" miş olacaktır. Bu müddetin sonunda Türkiye Ortak Pazarın tam üyesi haline gelecektir.

Devlet Plânlama Teşkilâtı
Ortak Pazar yeni iş çıkardı

İki görüş arasındaki fark, Türkiyenin tesbit edilen intikal devrinden evvel bir hazırlık devri geçirmesi veya geçirmemesidir. Fransız ve İtalyanlar bu hazırlık devrinin geçirilmesini behemehal istemektedirler. Üstelik bu hazırlık devresinin müddeti Pazar devletlerinin Konseyine bağlı olacaktır. Konsey Türkiyenin, durumunu yeteri kadar düzelttiği, iktisaden geri kalmış memleketler sınıfından "mek parmak" ileri geçtiğine kanaat getirdiği zaman Ortak Pazar üyeliğinin tanınmasında karara varacaktır.

Her Telden

Hükümetin, iktisadi hayatı açmaya çalıştığı şu sırada dışardan bakılınca ve hadiseler, temayüller, yazılanlar, söylenenler, iddialar, feryatlar dikkat nazarına alınınca insanın acıyacağı geliyor. "Hükümet, işin içinden nasıl çıkacak?" diye..

Gerçekten de, idare başındakilerin karşısına sadece devletçilerle özel teşebbüs sâlikleri çıksalar gene iyi..Bir defa, aralarında "yüzde yüzcü"ler de bulunan bu iki grup mensuplarının tezlerini telif etmek lâzım. Ondan sonra, devletçilik kısmında verimi sağlayacak ticari zihniyeti hâkim kılmak meselesi geliyor. Özel sektör kısmında, mesele daha da çapraşıktır. Her bir zümre, "memleket menfaati"ni kendi açısından görmektedir. Kendi açısına prim, üstünlük tanınmadıkça memleketin iflah olmasına imkân yoktur!

İthalâtçı için, mesele ithalâttır ve Türkiye o yoldan kalkınacaktır. Döviz tahsisi ve gümrük duvarı, hep bu esasa göre âyârlanmalıdır. Ufacık İsviçre, 1 milyar dolarlık ithalât yaparken Türkiyenin gülünç 850 milyon dolar içinde yağını kavurması bahis konusu olamaz. Malın en ucuzu mutlaka halka ulaştırılmalıdır. Malın en ucuzu da, dışardadır.

Sanayici, bunun yüzseksen derece ters düşüncededir. Tarım memleketleri sanayileşmedikçe ikinci derece devlet olmaktan kurtulamazlar. Ancak kendini sanayi bakımından yeten ülkelerdir ki iktisadi istiklâllerini sağlamışlar ve muhafaza etmişlerdir. O halde, Türkiyede sanayi kurmak lâzımdır. Eee, bu da himayesiz ve gümrük duvarsız olmaz.. Demek ki, ithalâtı kısmak, güçleştirmek, buna mukabil sanayii teşvik etmek tek beka şartıdır. Bir süre, böyle bir paravana arkasında çalışacak sanayi yavaş yavaş büyüyüp gelişecek, rekabet etme imkânlarına sahip olacak, sonra kendi kanatlarıyla uçacak. Dünyanın her yerinde sanayi, gümrük duvarları arkasında büyümüştür.

İhracatçı, bu çekişmeyi gülerek seyretmektedir. Zira onun nazarında, ithalât da, sanayi de bir teferruattır. Türkiyeyi, ihracat kurtaracaktır. Herşey, ihracat için olmalıdır. Döviz durumumuz bu şekilde düzelecektir. Görünmeyen gelirlerimiz az olduğuna göre tediye muvazenemizin: ihracat faslına önem vermeliyiz.

İktisadi bütün toplantılarda, Hükümet böyle bir üçlü yol ağzında bırakılmaktadır. İstikameti bulmak güç değil mi? Şüphesiz ki, öyle.. Ama, hükümet etmenin kolay olduğunu kim iddia etmiş ki ?

Bir karara varılmasından önce. uzun düşünülmesini buna bağlamak lâzımdır. Hükümetin başarısı, ut teklif ve telkinler arasında uygun telifi yapabilmek ve sonra, çizilen yolda azimle yürümektedir-

Yani, geçen iktidarın yaptığının tam aksini yapabilmek!

İnönü özel sektörle toplantıda
Bir elin nesi var! İki elin sesi var !

İkinci fikrin savunucuları bu müddet zarfında Türkiyeye Pazarın üyesiymiş gibi her türlü mali ve ticari yardımın yapılmasını gerekli bulmakta, Türkiyeyi başıboş bırakmak da istememektedirler.

Tartışma aylarca devam etti. Türkiyenin Pazara bir an önce alınmasına çalışan Almanya, fikrinde ısrar ediyordu. Alman ticaret erbabının büyük ihtimam gösterdiği Türkiye pazarının bir an evvel emre hazır hale getirilmesi bu devlet bakımından hatırı sayılır önemi haizdi.

İkinci toplantıda, Fransızlar fikirlerinde ısrar ettiler. Almanlar dayattılar. İtalyanlar bu defa Almanlar tarafına hafifçe kaydılar. Nitekim son toplantı Almanların fikrinin fazla sempati toplamasıyla sonuçlandı ve Türkiyenin Gümrük Birliğine alınacağı "altıların" bir sözcüsü tarafından açıklandı.

Doğru ve eğri

Türkiyenin Ortak Pazara girmesi, Türk ekonomi âleminde pek çok fikrin çatışmasına sebep teşkil etti.

Bir fikir, şimdilik Ortak Pazara girmemizde büyük zararlar tesbit etti. Buna göre, gerçi memleketler arasında gümrüklerin açılması, ticaretin her türlü tahdidin dışına çıkarılması, işgücünün ve kültürün serbestçe mübadele edilmesi imkânlarının sağlanması, ekonomileri düzenli Avrupa devletleri için bulunmaz nimetlerdir. Ama bugün Türkiyenin şartları bunun tamamen dışındadır. Türkiyede kurulmağa çalışılan sanayi, dışarıyla rekabet imkânını bulamayınca kısırlaşacak, elde edilen imkânlardan faydalanamıyacaktır. Hele küçük sanayi tamamen ortadan kalkacaktır.

İhracatımızın artacağı konusunda söylenenlere, bu fikrin savunucuları meseleyi başkan yönden alarak karşı koymaktadırlar.

Bir kere Türkiyenin ihraç malları bellidir. Bunun önümüzdeki seneler içinde artması beklenmemektedir. Normal ihracın üzerine çıkma imkânları, sanayiin gelişmesi ve pazarlar-

da rekabet edecek hale gelmesiyle mümkün olabileceğine göre, ihraç makinesi devamlı Hiç değilse bir müddet- Türkiyenin aleyhine işliyecektir.

Ortak Pazarın Türkiye ekonomisinde büyük faydalar temin edeceğini savunanlar meseleleri ayrı yönden tetkik ederek sonuçlara vardılar. Bu fikrin savunucularının sloganı "Güç fakat terbiyevi" oldu. Gerçi Ortak Pazara girmek ve orada idame-i hayat eylemek bir hayli güçtür. Ancak son derece verimlidir. Gümrük zırhının ardında sanayici dilediği gibi hareket edemiyecek, rekabet karşısında bulunduğundan iyi mal istihsaline ve sanayii sağlam temeller üzerinde yürütme zorunluğuna duçar olacaktır. Böylece Türkiyeye tanılan yirmi küsûr yıllık müddet zarfında Türkiyedeki sanayi daha sağlam ' inkişaf etme imkânlarına kavuşacaktır.

Bu fikrin taraftarları, plân çerçevesi içine sokulmağa çalışılan Türk ekonomisinin, plânlama kısmında Ortak Pazarla yakınen ilgili çalışmalara taraftarlardır.

Plânın tesbit ettiği yatırımlar konusunda biraz dikkat edilip, Ortak Pazarın ileride ortaya çıkaracağı şartlar gözönüne alınırsa meselenin hal edilmemesi için sebeb yoktur. Türkiyede ham maddesi bol sanayiin gelişmesini sağlıyacak bir plân Ortak Pazarda Türk mallarının satılma imkânını kolaylıkla sağlıyabilir. Ortak Pazara dahil hangi memleket,. Türkiyede konserve sanayiiyle rekabet edebilecek duruma gelebilir? Ham maddesini Türkiye kadar ucuz temin etmesi imkânsız olan bu memleketlerin Türk konserveleriyle -tabiatıyla iyice makineleşmiş ve modernleşmiş- rekabeti imkânsızdır. Buna benzer misalleri bulmak pek güç değildir. Mesele, bunları telif edip, ileride Ortak Pazar üyeliğinin meydana çıkaracağı bazı pürüzleri hal yoluna sokmaktan ibarettir.

İşte bütün bunlar, Türkiyenin ekonomik savaşında yeni bazı meselelerle karşılaşacağını göstermektedir.

Ortak Pazar konusunda tüccar ve sanayici evvelâ büyük bir korkuya kapılmış, ancak şimdi bazı gerçekleri anlıyabilmiştir. İşin güç fakat sağlam olduğunu hissetmişlerdir. Türkiye geçecek yıllar içinde büyük güçlüklerle karşılaşacaktır. Pek çok sanayicinin ve ihracatçının zor durumlara düşmesi mümkündür. Ancak Ortak Pazar üyesi olabilmemiz için gerekli zamanı aşmamız şartı, zamanın uzunluğu bakımından ümit vericidir. Bu süre içinde mesele plânlı olarak yürütülür, Türkiyenin gerçekleri gözönüne alınarak işlere yön verilir ve 5 yıllık planı takip edecek diğer iki beşer yıllık planda bu husus üzerinde hassasiyetle durulursa muvaffak olmamak için sebep yoktur. Herkes şunu bilmelidir ki Türkiyenin Ortak Pazar dışında kalması bir felâkettir. O halde, adaptasyon devri derhal başlamalıdır.

Hükümetin bu konularda hassas davranman Ortak Pazar hikâyesinin sonunun iyi gelmesini sağlıyacak ve uzun filmi seyredenler, zaman zaman, hele baslarda çektikleri sıkıntı-

Türkiye «Asrın Klübü»nde

Yaşadığımız günlerin en önemli iktisadi olayı nedir diye sorulacak olsa, buna mutlaka Avrupa, Ortak Pazarı cevabını vermek lâzımdır. Bir ara hayal sanılan Avrupanın Birleşmesi fikri, Ortak Pazarda Öylesine kuvvetli bir temel bulmuştur ki sadece kendi menfaatlerini gözetmeyi asırlık politikalarının prensibi yapmış devletler bile heyecan içinde sarsılmışlardır. Bugün İngilterenin, çok vahim bir iç politika krizini göze alarak kendi umumi efkârı önüne "Ortak Pazar mı, Britanya Camiası mı?" meselesini koymuş olması bu iddianın doğruluğunun en su götürmez delilidir. İngiltere, bu! "Kalleş Albion". Eğer) Londra Hükümeti, Amerikanın da zorlamasıyla, Ortak Pazarın dışında kalamayacağını kabul ettiyse, Ortak Pazar istikbalin teşekkülü olduğuna ispat etmiş demektir.

Şimdi, bu klübün kapıları Türkiyeye açılıyor. Geçen İktidarın, bütün şantaj denemelerine rağmen zorlamaya muvaffak olamadığı bu nehir Demokratik ve Planlı Türk Ekonomisine geçit veriyorsa bundan dolayı ne kadar sevinsek, ne derece ümitlensek ve nasıl iftihar etsek hakkımızdır. Zira Ortak Pazar, dış görünüşü itibariyi» bir iktisadi teşekküldür. Aslında, girmek üzere bulunduğumuz klüp bir "yaşama tarzı", bir "hayat felsefesi", bir "aile"dir. Demir Perdenin dışında kalan hür milletler saflarını sıkılaştırırlarken, aralarına Türkiyeyi de almaya karar vermeleri Türk Demokrasisi ve batılı siyaset felsefesi hakkında içerde beklediğimiz bütün şüphelerin kenarında, -erbabı, bu şüpheleri dışarıya taşırmayı da mükemmelen beceriyor ve bizim zavallı dış teşkilâtımızı kolaylıkla yaya bırakıyor- bir sağlam inanca sahip okluklarını gösteriyor. Dünyanın bizi nasıl gördüğü şimdi, hisleri ve peşin hükümleri bir takım telkinlerle birlikte dile getiren gazete makalelerinin üstünde, elle tutulur bir delille ortaya çıkmış olmaktadır.

Ortak Pazara karşı, Türkiyedeki iki ucun bugünlerde kesif bir propagandaya girişmeleri hiç kimseyi şaşırtmamalıdır» Bizim salon sosyalistlerinin ağzından da, ırkçı ekalliyetin dilinden de mutlaka şiddetli hücumlar dinleyeceğiz ve) gözleri dönmüş halde Türkiyenin ve Türklerin menfaatini minderin altına koymuş bulunan bu grupların tahriklerine şahit olacağız. Ortak Pazarın ve kurulan milletler topluluğunun, en koyu muhalif ve düşmanım Moskovada bulduğu hatırlanacak olursa kampanyanın teması kolaylıkla meydana çıkar. Bu, idealizm kisvesine bürünmüş, ya ültra devrimciliği ya da milletin iptidai hislerini kendine bayrak edinmiş iki ucun gerçekte kime hizmet ettiklerinin yeni işaretini teşkil edecektir.

Buna mukabil, Türkiyenin Ortak Pazara girmesinin memleketimize ve milletimize zorlu vecibeler yüklediği bir gerçektir. Karıştırılmaması gereken, bunun lüzumu ile bunun ağırlığıdır. Hükümetin de arzusuna uygun olarak yeni yol arkadaşlarımız bize ve iktisadımıza hayli geniş adaptasyon zamanı bırakmışlardır. Nimetlerden faydalanıp külfetlere katlanmayacağımız bu devrede gösterilen güvene lâyık olduğumuzu ispat edersek, Tanzimattan bir asır sonra Avrupalılaşma dâvamızı hedefine ulaştırmış bulunacağımız muhakkaktır.

Cezayir

"Kardeş kardeşi vurur mu?"

Cezayirde milliyetçi liderler arasında devam etmekte olan anlaşmazlık, bitirdiğimiz haftanın sonunda Cezayiri bir iç savaşa doğru sürüklemeye başlamıştır. Cezayir Geçici Hükümetinin sabırsız ve ateşli Başbakan Yardımcısı Ben Bella, Cezayir Milli Kurtuluş Ordusu ile işbirliği yaparak bir askeri hükümet darbesi teşebbüsüne girişmiş ve Konstantin şehri işgal edilmiştir. Milli Kurtuluş Ordusu ayrıca denizden Bone limanına da bir çıkartma yapmış bulunmaktadır. Bu arada çarpışmalar olmuş ve miliyetçiler birbirleriyle vuruşmaya başlamışlardır.

Herşey, Cezayirdeki 6 askeri bölge kumandanının Ben Hedda başkanlığındaki Geçici Cezayir Hükümeti ile Ben Bella arasındaki anlaşmazlığı ortadan 'kaldırmak için vardığı kararın açıklanması üzerine başlamıştır. • Askeri Bölge Kumandanının, Milli Kurtuluş Cephesi -FLN- içindeki bu ikiliğe son verecek bir "modus vivendi" üzerinde görüşmüşler ve bir "geçici çözüm şekli" üzerinde mutabakata varmışlardır. Buna göre Milli Kurtuluş Cephesinin bir siyasi parti halinde teşkilâtlanmasını sağlıyacak bir Siyasi Büro ihdası düşünülmüştür. Bu Siyasi Büro 7 kişiden müteşekkil olacak ve her iki hizbin temsilcileri bulunacaktır. Ancak 3. Bölge Kumandanlığı Siyasi Büro teşkiline muvafakat etmekle birlikte, bu kararın Milli Kurtuluş Cephesi hiyerarşisinde en yüksek organ olan Cezayir İhtilâli Milli konseyi -CNRA- tarafından tasdikini talep etmiştir. 3. Bölge Kumandanlığının bu muhalefet şerhine rağmen Siyasi Büro kurulmuş ve önceden her iki tarafça kabul edilen bir protokole göre, askeri bölge kumandanlarının verdiği kararın Ben Hedda ve Ben Bellanın karargâhlarında aynı zamanda ilânı gerekirken, karar sadece Ben Bellanın karargâhı olan Tlemcen'de açıklanmıştır. Siyasi Büroyu teşkil edenler açıklandığında herkesin hayretten parmağı ağzında kalmıştır. Zira 7 kişilik Siyasi Büro üyelerinde» dördünün Ben Bellaya merbutiyetleri bilinen liderler oldukları görülmüştür. Ayrıca Ben Bella da Büroya girmiştir.

Cezayir Milli Kurtuluş Cephesini teşkilâtlandıranlar arasında büyük rolü olan milliyetçi önderlerden bazılarının alınmadığı Siyasi Büroya seçilenlerden Muhammed Budiaf, "Siyasi Büro"nun meşruiyrtini kabul et-

Ben Bella
Duruma *hâkim*

Cezayir Geçici Hükümeti bakanlarından Rabah Bitat ve Sait Muhammedi, Siyasi Büroya seçildikten sonra Ben Bellaya aran ubudiyetlerini bildirmişlerdir.

Sosyalizme doğru

Ben Hedda Belkasım Kerim ve Muhâmmed Budiaf üçlüsünün Siyasi Büro lehine vasiyet almaları üzerine Ben Bella harekete geçmiş bulunmaktadır. Ben Bella, Siyasi Büronun Ce zayir İhtilali Milli Konseyi tarafından tasdik edilmesini isteyen Ben Heddacılara karşı, geçen Haziran ajanda Trablusgarpte toplanan konseyin Siyasi Büro kurulmasına karar verdiğini söylemekle yetinmiştir. Ben Bel lanın sözlerine hak vermemek imkânsızdır. Zira, Cezayir İhtilâli Milli Konseyinin son Trablusgarp toplantı sında Milli Kurtuluş Cephesinin Cezayir bağımsızlığa kavuştuktan son raki durumu üzerine görüşmeler yapıldığı bilinmektedir. Bu arada Ben Bellanın Milli Kurtuluş Cephesinin siyasi bir parti halinde teşkilâtlandırılması için bir Siyasi Büro kurulmasını teklif ettiği ve bunun kabul edildiği ifade edilmektedir. Cezayirde orduya dayanan sıkı" ve disiplinli bir tek parti idaresine taraftan olan Ben Bellanın, bu partinin milliyetçi ve sosyalist yapıda bir parti olmasına gayret sarfettiği muhakkaktır. Bunun içindir ki Ben Bella, bu yapıda bir kuruluş ve teşkilâtlanmanın herşeyden önce bir "kadro" meselesi olduğu noktasından hareket etmiş ve partinin çekirdeğini teşkil edecek olan bir kadro, yeni bir Siyasi Büro kurulmasında ayak diremiştir. Tabii, karşı taraf, bu hareketinin sebeplerini hesap ettiğinden, elinde bir liste ile* gelen Ben Bellanın karşısına başka bir liste ile çıkmıştır. Milli Kurtuluş Cephesinin parlamentosu durumunda olan 72 kişilik Cezayir İhtilali Milli Konseyi içindeki itibarı su götürmez olan Ben Bellanın Siyasi Büroya seçilmesini istediği kişilerin tam kadro halinde seçileceklerini gören Ben Hedda - Belkasım Kerim -Budiaf üçlüsü bir "obstüksiyon" olarak, Konsey toplantısını terketmişlerdir. Ben Hedda ve arkadaşlarının bu çıkışları üzerine Ben Bella da Geçici Hükümetin Başbakan Yardımcısı sıfatını taşımasına rağmen, kabine toplantılarına katılmamaya ve Milli Kurtuluş Ordusu yetkilileriyle temasa başlamıştır. Ben Bellanın, Milli Kurtuluş Ordusu Genelkurmayı ile yaptığı temaslar, Geçici Hükümet kesiminde endişe ile takip edilmiş ve Genelkurmay Başkanı Albay Bumedien ile iki yardımcısı Süleyman ve Mencili "cinai faaliyetler "inden ötürü ordudan tardedilmişlerdir. (Bk. AKİS Sayı: 417 - "DÜNYADA OLUP BİTENLER'". Ben Hedda ve arkadaşlarının Albay Bumedien - Ben Bella işbirliğinden bir hükümet darbesine teşebbüs edeceklerini istihbar etmiş olmaları mümkündür. Fakat ne olursa olsun, Albay Bumedienin Ordudan tardedilmesinin Ben Hedda ite Ben Bella arasındaki son köprüleri de attığı muhakkaktır.

Kozlar paylaşılıyor

Âslında, Ben Bella ile Ben Hedda arasındaki anlaşmazlık şahsi bir iktidar mücadelesi olmaktan uzaktır. Zira, iki ekip arasında Cezayirin gelecekteki siyasi karakterini tâyin edecek önemli görüş ve metod ayrılıkları vardır. Cezayiri Batının nüfuz alanından çıkararak, hiç değilse tarafsız bir ülke haline getirmek isteyen Ben Bella, tek parti idaresini sa-

vunan aşırı milliyetiçi bir arap sosyalizmine tarafdardır. Bu bakımdan en büyük kafa dengi şüphesiz Başkan Nasırdır. Buna karşılık, Evian anlaşmaları gereğince Fransa ile yatandan ve sıkı bir işbirliği tezini savunan Ben Heddayı, demokrasilerinin çok partili düzeninin sözcüsü saymak yanlış olmayacaktır. Ben Hedda Cezayirin büyük problemlerini çözümlemek için yapılması gereken reformlara ancak mutedil ve Batılı mânada sosyalist met odlara ihtiyaç olduğunu kabul etmektedir. Fakat Ben Heddanın sosyalizmi, elbette Ben Bellanınki değildir.

Şimdiki durumda, Ben Bella Milli Kurtuluş Ordusu ile Cezayir içindeki üç askeri bölgenin mutlak desteğini sağlamıştır. 1., 5. ve 6. askeri bölgelerden Ben Bellanın adamları işbaşında bulunmaktadır. Her iki taraf arasında arabuluculuk teşebbüslerine başlanmıştır. Cezayir Geçici İcra Komitesi Başkanı Abdurrahman Farisin, iki milliyetçi önder arasındaki anlaşmazlığa son verecek ve Cezayirin bağımsızlığım kazandıktan sonra sonu belli olmayan büyük tehlikelere atılmasını önliyecek yeni bir çözüm şekli üzerinde çalıştığı bildirilmektedir. Bu arada 12 Ağustosta yapılmasına karar verilen seçimlerin geri bırakılması ihtimalleri de belirmiştir. ESTI Heddanın başkanlığındaki Geçici Cezayir Hükümetinin Cezayirin ilk parlâmentosunu teşkil edecek olan Kurucu Meclis seçimlerinin yapılmasında ısrarlı olduğu bilinmektedir. Ancak Ben Bellanın seçimlerin yapılması konusunda pek gönüllü olmadığım söylemek için müneccim olmaya lüzum yoktur. Nitekim Ben Bella, 12 Ağustos seçimlerinin geri bırakılmasının söz konusu olduğunu söylemekten çekinmemiştir. Cezayirdeki iki hizip arasında seçimlerin tarihi ve parlâmentoya girecek olan milletvekili adaylarının tesbiti konusunda kesin bir anlaşmaya varılmasının temini şimdilik buhranın atlatılmasını mümkün kılabilir. Ancak ihtilâfın, şimdilik bir "modus vivendi"ye varılsa bile, gelecekte çok daha kesin bir şekilde ortaya çıkacağından hiç kimse şüphe etmemektedir. Ben Bella, parlâmentoya girecek olan milletvekili adaylarının geçici hükümet tarafından tesbit edilmesini istemektedir. Aslında Siyasi Büro, Ben Hedda başkanlığındaki Geçici Cezayir Hükümetine karşı kurulmuş bir ikinci hükümetten, yani bir "Ben Bella Kabinesi"nden başka bir şey değildir. Görünürdeki gerçek, Cezayir İhtilâli Milli Konseyinin bir toplantıya çağrılmasıdır. Her iki taraf da buna razı imiş gibi görünmektedir. Böylece, kozların burada paylaşılması sağlanmış olacaktır.

"Cezayiruna, Cezayiruna!"

Çok yönlü Cezayir meselesinin asıl önemli taraflarından biri de Fransız hükümetinin tutumudur. Fransız Parlâmentosunda bir milletvekilinin sorusuna karşılık, Cezayir işlerini yürütmekle görevli Baltan Louis Joxe, Fransız Hükümetinin Cezayirdeki fransız azınlığının haklarım korumak konusunda kararlı olduğunu söylemiştir. Halen, Fransanın Cezayirde 4000 kişilik bir polis kuvveti ve en az 50 bin kişilik bir askeri kuvveti mevcuttur. Fransız başkentine. Cezayirdeki bazı müfrit milliyetçi unsurların Ben Bellanın nüfuzundan faydalanarak fransızların can ve mal güvenliklerini tehdit ettiğini bildiren haberler gelmekte ve bu haberler fransız halkoyunu endişeye sevketmektedir. Louis Joxe, Ben Hedda - Ben Bella anlaşmazlığında herhangi bir tarafın tutulmadığını söylemiştir. Ancak, De Gaulle'ün Ben Heddaya sempati duyduğu muhakkaktır. Bununla beraber Fransız Hükümeti, Cezayirdeki fransız azınlığının Evian anlaşmaları ile teminat altına alınmış olan haklarım korumak üzere herhangi bir fiili müdahalede bulunduğu takdirde bu, Cezayir meselesini milletlerarası alanda gerçekten vahim bir buhran konusu haline getirecektir. Bu da Cezayirin Afrikada yeni bir Kongo haline gelmesinden başka bir şey demek olmayacaktır, Fransız Hükümeti, "içişlerine müdahale" yi bahane edecek bir takım fırsatçıların pusuda beklediğini unutmamalıdır.

K İ T A P L AR

Yahya Kemalle Sohbetler

(Sohbetleri yapan: Sermet Sami Uysal, Kitap Yayınları, Tanıtmalar Bölümü I, İstanbul Yenilik Basımevi, 215 sayfa, 600 kuruş)

Gibimizin nesli tükenmiş şairlerinden sonuncusu olan Yahya Kemalin, bilindiği gibi, şiirleri sağlığında kitap halinde toplanmamıştır. Korkunç bir obur, ama güçlü bir şair olan Yahya Kemal, şiirleriyle olduğu kadar, sohbetlerinin tatlılığıyla da devrinde nam salmıştır. Yemek yerken seyretmenin dışında, onun sohbetlerinde hazır bulunmanın gerçekten eşi bulunmaz bir zevk olduğunda pek çokları birleşmektedir.

Sermet Sami Uysal, Yahya Kemalin sohbetlerinden hayli nasipdar olmuş bir zattır. Yahya Kemal öldüğünde, bunları enine boyuna kaleme alarak Cumhuriyet ve sonra da Vatan gazetelerinde tefrika etmişti. Dada sonra da bunları bir cilt haline getirdi.

1955 yılında ve daha çok Parkotelde Yahya Kemale alt odada yapılan bu sohbetlere dair Sermet Sami Uysal son derece enteresan malûmatı da sohbetlerin arasına kattığı için kitap pek fazla sıkılınmadan okunuyor. Yahya Kemalin hemen her konuda, edebiyattan tarihe, tarihten politikaya., politikadan ilme, ilimden kadına ve aşka kadar, sözlerini bir stenograf hassasiyetile kaydeden Sermet Sami Uysal, bunları şairin kişiliğine olan hayranlığıyla da iyice boyayarak bir nevi aşk romanı haline getirmiş. Yahya Kemalin arkadaşlarının da zaman zaman karıştığı bu sohbetler, geçmiş ve nesli tükenmiş bir edebiyatçılar devrinin havasını günümüze getirmesi bakımından da enteresan.

Bir edebiyat öğretmeni olan Ser* met Sami Uysalın 1955 de Yahya Kemalle başlayan ahbaplığı, 1956 yılının sonuna, şairin hastalığı dolayısıyla kaldırıldığı Cerrahpaşa hastahanesi odalarında geçen konuşmalara kadar uzanıyor. Yahya Kemale sadık bir edebiyat bendesi olan Sermet Sami Uysal bu sohbetleri âdeta romanlaştırmış. Yahya Kemali, kişiliğini ve dünya görüşünü yakından incelemek isteyenler için "Yahya Kemalle Sohbetler" adlı kitap, biraz fazlaca mübalâğaya kaçılmış olmakla beraber, gene de iyi bir kaynak olabilir.

Elinle

(Sabahattin Kudret Aksalın şiirleri. Yeditepe yayınları *114, İstanbul Yeni Matbaa, 44 sayfa, 200 kuruş).*

Sabahattin Kudret Aksal, şiir dünyamızın oldukça eski ve tanınmış şairlerinden biridir. Orhan Veli ile Oktay Rıfat ve Melih Cevdetin şiirde "Garip" devrinden beri şiirler yazmaktadır. Zaman zaman onlar ayarında değilse bile, gerçekten iyice şiirler yazmış olan Sabahattin Kudretin şiir kitaplarının sayısı bu sonuncusu olan "Elinle" ile dörttür. Sabahattin Kudret ayrıca üç oyun ve iki de hikâye kitabı yayımlamıştır.

1944 yılında yayımlanan ilk kitabı "Şarkılı Kahve"den bu yana Sabahattin Kudret şiirde nereye gelmiştir? Bu sorunun cevabı araştırıldığında elde edilen sonuç, Sabahattin Kudretin pek lehinde değildir. Şiirimizin altın devrinin başarılıca şairlerinden olan Sabahattin Kudret, aradan geçen yıllar içinde kendisini pek fazla yenileyememiş, tıpkı beraber yola çıktıkları arkadaşları Melih Cevdetler, Oktay Rıfatlar gibi yavaş yavaş çaptan düşmeye başlamıştır.

Bir devrin, Türk şiirinin en parlak devirlerinden birinin gözde şairlerinden olan Sabahattin Kudret, artık, sair adları sayılmak icap ettiğinde, pek akla gelmemektedir. Nitekim son şiir kitabı "Elinle"de şairin eski günlerini aratmaktan başka ise yaramayan bir hatırlatmayı andırmaktadır. Ustaca işlenmiş, gerçekten kuyumcu titizliğiyle üstüste konmuş kelimeler ve mısralar... İkililer, üçlüler, dörtlüler ve beşliler... Sabahattin Kudretin son kitabında bunların hepsi var. Rahat bir söyleyiş, ustaca Ur ifade, serbest nazmın zorluklarını geride bırakmış bir işçilik. Herşey, herşey tamam da, tek bir tek şey, o eski içten şairlik yok. Gerçi yer yer şairanelik, o bir zamanlar Sabahattin Kudret kuşağının yıkmaya çalıştığı şairanelik var ama, gerçek, katgısız sür yok.

Meselâ, Sabahattin Kudret rahatça, "Biz birşey büyütüyoruz -Bilmeden bilerek durmadan- Bir balık suda -Havada bir kuş büyütüyoruz - Gündüzleri büyütüyoruz gecenin içinde - Geceleri Gündüzün - Anamızı babamızı çocuğumuzu büyütüyoruz - Bir ağaç büyütüyoruz bir yerde - Akla gelmez seviler büyütüyoruz - Duyularımızın sarmaşığında -Kedimizi köpeğimizi - Ölümümüzü büyütüyoruz dizimisin dibinde" diyebiliyor. Bu satırları okurken birden eski günlere, o delikanlılık çağlarına, şiirle kafa şişirilip, şiir aşkı ile karın doyurulan günlere gidiveriyorsunuz. Birden bir tarafınızdan yakalandığınızı, bir eski günler havasına girdiğinizi görüveriyorsunuz. İnsanın içinde ılık ılık birşeyler kıpırdanıyor, bir ara yollara, sokaklara çıkasınız geliyor. Ama, o kadar! Aradan bir yarım saat geçti mi, okuduğunuzu bile unutuyorsunuz. Bırakın o tatlı iç kıpırdanmalarını, o gençlik duygularını..

İste, şairin çaptan düştüğünü gösteren de budur. Halbuki ayni şairin bir samanlar yazdıkları, meselâ bir, "Bir sabah uyanmak"takt mısraları o günlerde okuyanlar hâlâ unutamazlar. O günün şairi, "Ağaçlara selâm ver! - Apartmanların hatırını sor! - Senden başkaları için değil - Bu güzel gün - Bu mavi gök.." demişse, bu mısralar hâlâ pek çok dudakta tazeliğini cana yakınlığım ve şiirliğini muhafaza eder. Belki o satırlar da bir büyük şiirin insanı sadece saran değil sarsan, hatta yıkan mısraları değildir ama, şiir oldukları muhakkaktır. Bugünün Sabahattin Kudreti ise dünün o şairi yanında soluk kalmaktadır.

K A D I N

Güzellik

Yaz saçları

Yazın kadınların en büyük derdi saçlarıdır. Moda ne olursa olsun, yaz aylarında, özellikle deniz mevsiminde kadınların kendilerine, çabuk ve kolayca şekillendirebilecekleri bir saç modeli seçmeleri şarttır. Bu bakımdan birçok kadınlar yaz ayları için saçlarını kısacık kestirir, altı aylık yaptırırlar ve böylece deniz mevsiminde berbersiz idare edebileceklerini düşünürler. Halbuki çok kısa kesilmiş saç, özellikle altı aylık yapılmış saç, özel bir itina ister. Uzunca veya permasız, permanantsız bir saç için çok daha pratiktir.

Plâjlarda bu yıl en çok tutunan saçlar, bu orta uzunluktaki düz saçlardır. Bunlar kâhküllü veya kâhkülsüz olabilirler. Saçlar genel olarak düz bırakılmakta, sabah ve gündüz vakti verev şekilde katlanmış bir şifon veya naylon mendille, kulakları örtecek şekilde bağlanmaktadır. Bu model için saçların yalnız uç kısımlarını içeriye veya dışarıya doğru sarmak kâfidir. Hattâ, yatkın saçların uçlarım elle şekillendirmek bile çoğu zaman kâfi gelir. Eşarp kullanılmadığı saatlerde gece dansta, kâhkülün hemen üstüne bir iğne, fiyonk veya elbiseye uygun bir çiçek takmak ve böylece yalnız uçları kıvrılmış olan düz saçları süslemek mümkündür. Bu düz saçlar bazen kulak hizasından biraz aşağıda kesilmekte, bazen omuzlara değecek kadar uzun bırakılmaktadır. Kâhkül artık yana kaçmış bir sözde kâhkül değil, bir gerçek Kleopatra kâhkülüdür.

Yazın berberi ihmal etmeyen kadınların bile belirsiz mizanpliler yaptırtmaları, pratik, genç ve sade biçimler seçmeleri şarttır. Fazla itinalı, yeni berberden çıkmış saçlar plajda, piknikte, dağda veya bayırda çok hoş durmaz. Fakat saçların bakımlı, temiz, iyi fırçalanmış ve pırıl pırıl olmaları da şarttır. Bunun için özellikle boyalı saçlara itina etmek, bunları güneşten, rüzgârdan, deniz suyundan korumak lâzımdır. Açık havada gezmeğe giderken yanda bir eşarp bulundurmak hiçbir zaman ihmal edilmemelidir.

Erkek kıyafetleri
Tavsiye mektubu

Moda

Erkekler için

Bir erkek, tek bir elbise ile şık olabilir: Bu, üstün kaliteli kumaştan yapılmış, gri bir kostümdür. Değişik aksesuarlarla bu kostümü spor kıyafet olarak büroda, bir kokteyl veya akşam yemeğinde veya merasimde giyinmek mümkündür. Gri kumaşın düz bir flanel olarak seçilmesi kumlu veya belirli belirsiz şekilde desenli olmaması da şarttır. Kostümün aynı kumaştan yapılmış bir yeleği de bulunmalıdır.

Spor olarak giyilmek istendiği zaman ceket ayrı, pantalon ayrı giyilir. Pantalon bir tweed ceketle beraber, düz ceket de çizgili kadife pantalon veya ince gabardin pantolonla iyi durur. Pantalonu ince yünlüden, şal örneği kumaşlardan yapılmış spor gömleklerle ceketsiz olarak giyinmek te mümkündür. Spor olarak giyildiği zaman bu kıyafetlerle renkli, yumuşak, rahat aksesuarlar seçmek lazımdır. Açık yakalı gömlek, boyunda mendil, ekoseli veya çizgili çoraplar,' iki renkli spor ayakkabılar rahat mokasenler bu kıyafetler için biçilmiş kaftandır.

Büro ve iş kıyafeti olarak kostümü renkli bir sveterle giymek mümkündür. İngiliz tipi aksesuarlar, düğmeli oksfort veya yuvarlak yakalı gömlekler, ciddi desenli yünlü kumaşlardan yapılmış yelekler, büroda bu kostüme lüzumlu ciddiyeti verir. Çok resmi iş toplantılarında, iş randevularında kostümü kendi kumaşından yapılmış olan yeleğiyle giymelidir. Bu yelekle beyaz veya pastel renkli gömlek kullanılır. Her çeşit kravat düz gri kostüme gider. Klâsik ingiliz tipi ayakkabı büro için en uygun olanıdır. Aynı kostüm, şık kol düğmeleri, beyaz gömlek, koyu renk kravat ve siyah ince ayakkabılarla bîr kokteyle veya akşam yemeğine gider ve çok da şık durur. Bu abiye kıyafeti şık bir ipekli veya kostümün kendi yeleğiyle giyinmek de mümkündür. Yelekle kravatın aynı ipekliden yapılmış olması da çok isabetlidir. Siyah veya yandan bagetli, koyu renkli çoraplar abiye kıyafetle iyi gider.

Merasim kıyafeti olarak kostüme düşünülecek en güzel aksesuar, parlak

gri ipekliden, muareden yapılmış bir yelek ve *gene* gri bir kravatla kolalı beyaz gömlektir. Bu kıyafetle siyah kravat da çok iyi durur. Çoraplar düz siyah veya gene bagetli olmalıdır. Koyu renk süed eldivenler, dikişsiz düz ince ayakkabılar, siyah bir düz şapka, bu kıyafete gerçekten resmi bir mâna verir. Açık bej dra kumaştan yapılmış kruvaze bir yelek de resmi olarak giyildiği saman gri kostümü bir hayli değiştirir. Gri kostüm, erkek gardrobunun temelidir ve erkeğin her yerde şık gezmesini sağlar.

Çocuk Dâvamız

Jale CANDAN

Bir gazete haberine göre, Anadoluda bir ilimizde, Çocuk Esirgeme Kurumuna ait bir yuvada, bakımsızlık yüzünden vereme tutulan çocuklar yiyeceklerini sağlamak üzere, yurdun duvarlarından atlayıp sokaklarda dilenmektedirler. Tablo gerçekten acıdır ve korunmaya muhtaç çocuğun memleketimizdeki dramını, sembolik şekilde, gözlerimizin önüne sermektedir.

Korunmaya muhtaç çocuklar meselesi bugün iki ayrı dâva şeklînde karşımıza çıkmaktadır: Birincisi aç, çıplak ve barınaksız, sokakta kalmış kimsesiz çocuk; ikincisi suç işlemiş, suç işleyen veya suça yönelmiş çocuktur. Kimsesiz veya çok fakir çocukların ikinci grupta ekseriyeti teşkil ettikleri muhakkaktır. Bunlar çoğu zaman açlıklarını susturmak veya kafalarını (sokacak bir dam altı bulmak için, kısacası hayatlarını sürdürebilmek için suç işlerler. Fakat ilgililerin bildirdiklerine Köre, ekonomik ve sosyal durumları iyi olan çocuklar da, bugün toplum için tehlike teşkil edecek derecede suça yönelmekte ve özel bir ilgiye, özel müesseselere ihtiyaç göstermektedirler. Aileleri olduğu halde, çevrelerindeki hayat şartlarına uymak istemiyen ve büyük şehrin cazibesine kapılarak, adam olmak veya daha, rahat yaşamak amacı ile, küçük merkezlerden büyüklere akın eden çocuklar da polis için bir mesele teşkil etmektedir. Bu da, dâvanın büyük şehirlerden köylere kadar bir eğitini meselesi olarak ele alınması zorunluluğunu ortaya koymaktadır.

Suç işleyen çocuk için memleketimizde çocuk mahkemeleri mevcut değildir. Bu iş için vaktiyle burs alıp dış memleketlerde özel tah--il yapanların çoğu, bugün memur olarak bambaşka sahalarda kullanılmaktadır. Hele suç işlemiş kimsesiz çocuğu gönderebilecek herhangi bir müessesenin bulunmaması insanı gerçekten şaşırtır. Suç işleyen kimsesiz çocuk, hapishaneye girebileceği yaşı beklemek üzere, daima sokağa iade edilir. Korunmaya muhtaç çocukların sayısı yalnız İstanbulda 10 binin üstündedir. Devlet müesseselerinde bunların ancak onda biri, çoğu zaman kifayetsiz şekilde, barındırılabilmekte, diğerleri suç işlemeye çok elverişli bir ortamda sokağa terkedilmektedir. Halbuki korunmaya muhtaç çocuk 6972 saydı kanunun ve yeni Anayasamızın mutlak himayesi altındadır. 6972 sayılı kanuna göre korunmaya muhtaç kimsesiz veya ailesi tarafından ihmal edilen çocuğa sahip çıkacak olan teşkilât, "Birlik"tir. Birlik, Vilâyet Özel İdareleriyle belediyeler tarafından kurulmuştur. Birliğe Sağlık, Milli Eğitim ve Adalet Bakanlıkları yardım etmektedirler. Fakat tatbikat, bu Bakanlıkların, vâdedilen yardımı bütçelerinden sağlıyamadıklarını göstermiş bulunmaktadır. Birliklerin bütçeleri hiçbir zaman tahakkuk etmemekte ve korunmaya muhtaç çocuk kendi haline terkedilmekte, ancak sembolik bir yardım görmektedir. Mesele Atık arada İkinci Sosyal Hizmetler Konferansındı da ele alınmış ve şu sonuca varılmıştır: Çak sahip, bugün Türkiyede, korunmaya muhtaç çocuğu sahipsiz bırakmıştır. Sokaktaki çocuğun kaderini birçok Bakanlıkların, değişik bütçelerin yardımına bağlamaktansa, ona gerçekten sahip çıkacak, onun bütün sorumluluğunu özel bir bütçe ile üzerine alacak bir "Çocuk Umun Müdürlüğü" kurmak lâzımdır. Dâva ne yalnızca kimsesiz çocuk, ne de suçlu çocuk dâvasıdır. Dâva, insana değer verme, boş zamanlarını değerlendirerek çocuğu bedenen ve ruhen topluma kazandırma dâvasıdır Bunu her yönden ele alabilecek kuvvetli bir tek ele ihtiyaç vardır. Fakat bu gerçek bizi hiçbir zaman herşeyi Devletten bekleme inancına da götürmemelidir. Gönüllü müesseseler, dernekler olmadıkça ve bunlar Devlet müesseseleri yanında çemberlenin, bu müesseselere sistemli bir şekilde yardım etmedikçe ve toplum, sokaktaki bedenen, ruhen aç çocuğuna ilgisiz kaldıkça, kuru bir devletçilik inancı ile dâvayı halletmeye, yalnızca kanunlara bel bağlıyarak sokaktaki çocuk fâciasını önlemeye imkân yoktur.

S A N A T

Haberler

Plânın dili

Devlet Plânlama Teşkilâtının hazırladığı 5 Yıllık Kalkınma Plânının dili üzerinde de titizlikle çalışıldı. Devlet Plânlama Teşkilâtının devrimci, Atatürkçü yöneticileri, yabancı uzmanların da övgülerini kazanan 5 Yıllık Kalkınma Plânı için geceli gündüzlü çalışıp, göz nuru ve alın teri döktükten, ortaya da gerçekten güzel ve büyük bir eser çıkardıktan sonra işlerinin bitmediiğni biliyorlardı. Plân bir ileri adımdı. Bu ileri adımın gerçek anlamıyla tamamlanabilmesi için, devrimci ve ileri görüşün plândaki dilde de kendisini belirtmesi gerekirdi.

Devlet Plânlama Teşkilâtın gerçek Atatürkçü gençlerin işbaşında oldukları belliydi. Plânın dilinin işlenmesi kelime ve anlatım birliğinin sağlanması için özel bir komisyon kuruldu. Çağdaş bilim eğitiminde? geçmiş, çeşitli bilim dallarında öğrenim görmüş genç plâncılar dil işinin de bir uzmanlık işi olduğunu biliyorlardı. Uzmanlığa saygılarından ötürü Türk Dil Kurumuna başvurdular, çalışmalarda kendilerine yardımcı olunmasını istediler. Devlet Plânlama Tef kilâtının, Türk Dil Kurumuna plânın dili konusunda başvurması, Kurur yöneticilerini hem sevindirdi, hem şaşırttı. Yıllardan beri ilkin bir devlet teşkilâtı, hem de plânlama teşkilâtı gibi önemli bir teşkilât, yaptığı işi diline de önem veriyor, dilin türkçeleştirilmesine itina gösteriyor, bu konuda yardım istiyordu. Bu tutum Türk Dil Kurumunun yıllardan beri özleyip. dileyip de bir türlü gerçekleştiremediği bir işti. Türkçeye saygının böyle seçkin bir belirtisini görmek Kurumcuları sevinçlerinden göbek attırtacak hâle getirdi. Yürütme Kurulu toplandı, konuyu görüştü, plân dilinin türkçeleştirilmesi çalışmalarına Tanıtma Kolu Başkanı M. Sunullah Arısoyun Kurum adına katılması uygun görüldü. Arısoy, ilk gün Devlet Plânlama Teşkilâtına gidip te ilgililerle görüştükten sonra etekleri zil çalarak Kuruma döndü. Arkadaşlarına, görüştüğü genç plâncıları anlata anlata bitiremiyordu. Plânlamanın Basın ve Temsil Şubesi Müdürü *genç* Talât S. Halman, Arısoyu, plânın dilini işlemekle görevli komisyonun başkanına, Plânlama Genel Sekreteri Haydar Aytekine götürmüştü. Dilseverliği, özleştirmeciliği Yücelden biilnen Halit Çakır Plânlamadaydı. Birçok kurum üyesine taş çıkartan bir dil sevgisiyle dolu uzman Mekin Dinçer, Daire Başkanları Atilâ Karaosmanoğlu, Ayhan Çilingiroğlu, Nejat Erder ve baştan sona bütün uzman ve asistanlar itina il? hazırladıkları plânın dilini de itina ile işlemeye koyulmuşlardı. Genel Sekreter Haydar Aytekin, bir çok dilciye taş çıkartan bir bilgi ve sezgiyle işe dört elle sarılmıştı. Plânın dilini bir kuyumcu titizliğiyle işlemek dileği herkeste vardı. Plândaki dil türkçelestirilip geliştikçe, bu itina da ha da artıyordu.

Plâncılar, plânın hazırlık devresinde olduğu gibi dili işlemede de ge celi gündüzlü, aralıksız çalıştılar. So nunda ortaya çıkan eser, gerek bilim gerek ülke gerçekleri, gerekse dil yönünden bir bütün oldu ama, güzel ve seçkin bir bütün oldu. Başbakan İnönünün başkanlığında toplanan Yüksek Plânlama Kuruluna sunulan 5 Yıllık Plânın merak edilen, sonucu ilgiyle beklenen yanlarından birisi de diliydi. Bakalım, Yüksek Plânlama Kurulu plânın diline ne diyecekki? İlk günden sonra İnönü, plândа:i dilin güzelliğini övdü. Bunun büyük bir başarı olduğunu söyledi. Kimlerin bu işte çalıştıklarını sordu. Feyzioğlu, Alican, toplantıya katılan öbür Bakanlar, plânın özenilmiş, işlenmiş dili üzerinde beğenilerini bildirdiler. Böylece plâncılar emeklerinin bo--a gitmediğini görmenin mutluluğunu da tattılar. Plân dilinde, ingilizce birçok terimlerin de türkçe karşılıkları bulunup konulmuştu. Böylece, türkçede karşılığı olmadığı için uzun bir süredir ingilizceleri kullanılan terimler de türkçeleştirilmiş oluyor, aynı zamanda dile yeni sözcükler kazandırılıyordu.

Dil üzerinde çalışmalar bittikten sonra Devlet Plânlama Teşkilâtı Müsteşarı Osman Nuri Torun, çok ince bir jestle hem Türk Dil Kurumu Genel Yazmanlığına, hem de Kurum adına çalışmalara katılan M. Sunullar Arısoya birer mektup yazarak yapılan işbirliğinden ve alınan sonucun olumluluğundan ötürü teşekkür etmiştir. Bitirdiğimiz haftanın sonunda toplantı hâlinde bulunan Türk Dil Kurumu Yürütme Kurulu, Müsteşarı Torunun mektubunu okuyan Gene Yazman Özerdimi sevinçle dinledi.

Meriçin Aslısı

Olduydu olacaktı, geldiydi gelemediydi, bugündü yarındı derken so nunda oldu. Hem kendi kurtuldu, hem dostları. Hikâyeci Nezihe Meriç sonunda kız anası oldu! Çoouğun adını Aslı koydular. Meriçin ahbaplarından bir kısmı çocuğu daha göremedikleri için "Aslı"na benzeyip benzemadiğini pek bilemiyorlar. Ama, Fikret Oryama sorarsanız bebeğin aklı varsa annesine benzememeliymiş! Otyamın düşüncesi bu. Ülkede düşünce özgürlüğü var, birşey denemez elbette.

Nezihe Meriçe gelince, doğum kendisine yaramış görünüyor. Onbeş kilo almış. Etlenmiş, kanlanmış, keyfinden yerinde duramıyor. Öyle ki, talkını beklemeden sokağa uğradı Gerçi, çevresindekiler ayıplamasınlar diye sevincini pek belli etmek de istemiyor ama, çocuk doktoru Orhan Asenanın bu gidişle rahat uyku yüzü öreceği de pek sanılmıyor!

T İ Y A T R O

İstanbul

I. T. I. toplantısı

Kısaca I.T.I. diye anılan Milletler» arası Tiyatro Enstitüsünün Türlüye Merkez Heyeti, İstanbulda olağanüstü bir toplantı yapmıştır.

Daha önce Ankarada yapılan yıl" lık toplantıda, yenilerinin seçilmesiyle, üye sayısı 24'e çıkmış bulunan Milli Merkez Heyetinin bu sefer tam kadroyla toplanacağı umulurken, yeni toplantıya ancak 16 üye katılabilmistir. Olağanüstü toplantı dâvetini yapmış olan Başkan Muhsin Ertuğrul da, Hisarda sahneye koyduğu yeni "Hamlet"in son provasında bulunmak zorunda olduğunu bildirerek toplantıya katılmamıştır. Gerçekten toplantı yeni "Hamlet"in ilk temsil akşamının sabahına rastlamakta idi. Bununla beraber Başkanın toplantı tarihini bir gün sonrası için tesbit etmesi kabilken bunu yapmamış olması gözden kaçmamış ve tertiplediği toplantıda, haklı görülecek bir mazerette, bulunmak istemediğine verilmiştir.

Toplantıya çağırılan üyelere önceden bir gündem gönderilmemiş, sadece Merkez Heyeti üyelerinin üçte birinin değiştirilmesi ve eksik üyeliklerin tamamlanmasıyla üye sayısının azami haddi bulduğu, bu sebeple İcra Komitesinin yeni şartlara göre ve üyelerin tam çoğunluğunu temsil edecek şekilde seçilmesinin uygun olacağı düşüncesiyle Merkez Heyetinin olağanüstü toplantıya dâvetine karar verildiği bildirilmiştir. Bu yüzden bazı üyeler, bu arada Mahir Canova, Lûtfi Ay ve bilhassa Merkez Heyetine' yeni seçilenlerden Refik Erduran, Yıldız Kenter ile Adalet Ağaoğlu, çalışmalar hakkında bilgi edinmek üzere Milli Merkez faaliyeti hakkında seçimlerden önce kanuni görüşme açılması teklifinde bulunmuşlardır. Fakat bu teklif eski İcra Komitesi üyeleriyle taraftarlarınca kabul edilmemiş ve derhal yeni seçimlere geçilmesi uygun görülmüştür.

Gizli oyla yapılan seçim neticesinde eski İcra Komitesinin, ekseriyetle, yerinde kaldığı, yalnız yeni üyelerden Adalet Ağaoğlunun İcra Komitesine -Aydın Günün yerine- girdiği anlaşılmıştır. Bu suretle Muhsin Ertuğrul Milli Merkezin kuruluşundanberi işgal ettiği Başkanlık makamını muhafaza etmiştir. Prof. Bedrettin Tuncel de kuruluşundanberi işgal etmekte olduğu İcra Komitesi' üyeliğine yeniden seçilmiştir. Haldun Taner -Başkanlık için 4 oy aldıktan sonra- Prof. İrfan Şahinbaşla birlikte İcra Komitesi üyeliklerine yeniden seçilmişlerdir.

Teni İcra Komitesi seçildikten sonra da, Milli Merkez faaliyeti ve bu faaliyete verilmesi gereken yön hakkında, yeni üyeler tarafından açılması tekrar teklif edilen umumi görüşme oya konulmuş, mevcut üyelerden yarısının görüşmenin açılması, yarısının da açılmaması lehinde oy kullandıkları görülmüştür. Başkan Refik Ahmet Sevengilin görüşme açılmamasını isteyenlerden yana olmasıyla I.T.I. Türkiye Milli Merkez Heyeti, tüzüğü gereğince, yapılacak çalışmaların ana hatlarını tâyin edecek ve yeni İcra Komitesini bu konuda aydınlatacak görüşmeleri yapmadan dağılmıştır. Bu görüşmeler artık Milli Merkez Heyetinin Ekim ayında yapacağı sonbahar toplantısına kalmıştır.

I. T. I. Kongresi
Dostlar alış verişte görsün

Hisarda yeni "Hamlet"

İstanbul Şehir Tiyatrosu Rumeli Hisarının içinde, zevkle düzenlenmiş olan açıkhava tiyatrosunda, geçen yıl başlamış olduğu, yaz temsillerini bu yıl daha uzun bir süre devam ettirmekle İstanbul şehrine, hele Boğazlılara, değeri yıldan yıla daha iyi anlaşılacak, önemli bir hizmette bulunmuştur. Hisar temsilleri yıldan yıla gelişerek bütün Temmuz ve Ağustos aylarım kaplarsa hem bu aylarda ciddi sanat gösterilerinden yoksun kalan İstanbullulara güzel akşamlar geçirtecek, hem bu eski sanat ve kültür merkezimizi gezip görmeğe gelen yabancılara tiyatromuzu da tanıtacak hem de genç sanatçılarımıza, hele sahneye koyucularımıza açıkhava sahnesinde kaabiliyetlerini geliştirmek fırsatını kazandırmış olacaktır.

Bu yaz temsillerinin bu yıl daha uzunca bir süre için düzenlenmesi, programın da "Hamlet", "Macbeth" ve "Tarla Kuşu" gibi, bu sefer üç özlü oyunla zenginleştirilmesi teşebbüsün gelişmekte olduğunu göstermektedir. Hisar temsillerinin ilerde gerçekleşeceği umulan "Milletlerarası İstanbul Festivali"nde, denemesi yapılmış, seviyesini bulmuş, üstün bir yeri olacaktır.

Bu teşebbüsün, daha başlangıçta, ümit kırıcı bir handikapı vardı: Boğa--ın keskin rüzgârı.. Sevinerek görüldü ki, Şehir Tiyatrosu bu engeli yenmenin çaresini bulmuştur. Seyircilere parasız dağıtılan "beylik." battaniyeler, bilhassa hanım seyircileri kaçıran ayazı önlemeğe ve unutturmaya yetti. Bu sayede bu yaz Hisar temsillerinin büyük bir rağbet görmesi umulur. Ama....

Sahnedeki oyun

İşin bir aması var... Bunu Hisardaki yeni "Hamlet" temsilini gören her seyirci ister istemez düşünmüştür. Burada oynanacak öbür oyunların "icra" seviyesi de yeni "Hamlet"inki gibi olacaksa, tabiatın o güzel dekoruna, yumuşak minderlere ve sıcacık battaniyelere rağmen Hisara seyirci çekmek kolay olmayacaktır.

Ömrünün en verimli yıllarını Shakespeare oyunlarına verdiğinde, bizde bir Shakespeare sevgisi ve geleneği yarattığında hiç şüphe olmıyan Muhsin Ertuğrulun 49 yılda sahnemize koyduğu bu 11. "Hamlet", re-

ji bakımından, bundan bir öncekinin sadelik içindeki özlülüğünden. derli-topluluğundan uzaklaşmışsa da, kalabalık figürasyonuna, pek oynanmıyan bazı sahnelerin bırakılmasıyla dört saate yakın süren uzunluğuna rağmen, göz okşayan, canlı, hareketli, tesirleri iyi ölçülmüş, sağlam bir rejidir. Ama o rol dağıtımına, o oynanışa nasıl üzülmemeli?..

Başrole çıkarılan yeni (kadın Hamlet, daha önce "Tarla Kuşu'nda, "Sinekler"de umut verici bir oyun çıkarmış olmakla beraber, rolünün altında tam mânasile ezilmiş, bir sahnesi -annesiyle çekiştiği sahne- müstesna, meydandan silinmiş, soluğu, en ön sıralardan bile sesi duyulamıyacak kadar, kesilmiştir. Oysaki Hamlet, duygu ve düşünce titreşimi bütün oyuna ve seyirci topluluğuna hakim olacak mustarip, ama kudretli soluğu sahnenin her köşesini ve bütün kulakları dolduracak ateşli bir sanatçı ister. Hisar meydanına çıttan, bu; ateşli sanatçı yerine, kendi kendine mırıldanarak "Hamlet" olmıya özenen bir çocuk gibiydi. Ya Laertes'e "Aaabicim" diye seslenen, ne Hamletin sevgilisi olabileceğine, ne akıllılığına, ne de deliliğine inanmak mümkün olan -ve nerdeyse kaydırak oynıyacağı hissini veren- Ophelia'ya, eski medreselerden birinden fırlamış ve krallık tacını rastgele başına geçirmiş gibi görünen Claudius'a, hâfızlar gibi konuşan Horatio'ya, Vasfi Rıza ile rahmetli Hazımdan bu yana tanınmaz hale getirilmiş olan o sevimli Rosencrantz ile Guildenstren'e ne demeli ?..

1927 deki Hamlet'i halâ heyecanla hatırlanan Hoca'ya saygıyla, ama »esaretle:

"— Üstad, böyle da 'Hamlet' olmaz! Bize öğrettiğiniz, gösterdiğiniz böylesi değildi!" demeli. .

Brüksel

Belçika Balesi

Avrupa Kültür Vakfı idarecilerinin. Brüksel Kongresine katılan delegeler şerefine Théâtre Royal de La Monnaie'de tertipledikleri Bale temsillerinde bulunanlar, Belçika balesinin son yıllarda kazandığı milletlerarası ünün sebepsiz olmadığını derhal anlamışlardır.

La Monnaie Krallık Tiyatrosu Opera ve Bale temsillerine ayrılmış olan eski Belçika Tiyatrolarından biridir. Balesinin adı da "XX. Yüzyıl Balesi". Bu ad da gösteriyor ki, bu topluluğun çalışmalarına yön veren ünlü koreograf Maurice Bejart, dans sanatına zamanımızın damgasını taşıyan bir ifade vermek istiyor. Onun için, seçtiği müzikler çağımızın en iyi bestecilerinin eserleri, koreograflar yeni kuşağın ilerici, yenilikçi sanatçılarıdır. Dekorcuları, librettocuları da öyle...

XX. Yüzyıl Balesinin çalışmalarım devamlı olarak iki koreograf düzenliyor. Maurice Béjart'la Janine Charrat. Maurice Béjart çağdaş ve modern Balede şimdiden kendisine sağlam bir yer edinmiye muvaffak olmuş bir sanatçıdır. "Le Sacre du Printemps", "Orphee" ve "Hoffman-n'ın Masalları" koreografileri devrimci taraflarıyla büyük ilgi uyandırmıştır. Mayıs ayı içinde Pariste. Milletler Tiyatrosunda verdiği ve Schoenberg ile Webern ve Alban Berg'in müziklerinden meydana getirdiği "Suite Viennoise" ise umumi bir takdir ve hayranlık uyandırmıştır. Bale topluluğunun müzik idaresini, Viyanada yetişmiş olan André Vanderrnoot yürütmektedir.

Topluluk serbest çalışan kaliteli Belçika dansörlerinin hemen hepsini hatta bir süre önce La Monnaie'den ayrılmış olanları da. bir araya getirmiştir. Bunlara Maurice Béjart'ın etrafında, ötedenberi, toplanmış olan dansörlerle Scala'dan, Berlin ve Pa--isten gelen genç dansörler de katılmışlardır. XX. Yüzyıl Balesinin 47 dansörü var. Hepsi de klâsik formasyondan gelmiş sanatçılar. Béjart'a göre, klâsik formasyonu olmıyan dansörler, modern dansa, onun anladığı mânada bir ifade kazandıramazlar. Topluluğun dans öğretimi çalışmalarını Victor Gsowsky yönetmekte, bu çalışmalar bir Milli Bale Okulunun çekirdeğini meydana getirmektedir.

BASIN İLÂN KURUMU GENEL MÜDÜRLÜĞÜNDEN

20 Temmuz 1962 gün ve 11159 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanan 14 numaralı Genel Kurul Kararı'nın dergilerle ilgili maddeleri aşağıdadır:

Madde 47 — 195 sayılı kanunun 43 üncü maddesiyle yayınlanabilme esasları tarif ve tesbit edilen (Genel ve katma bütçeli dairelerle, il özel idareleri, belediyeler, köyler ve İktisadi Devlet Teşekkülleri ve sermayesinin yarısından fazlası kamu hukuka tüzel kişilerine ait bulunan teşekküllerle, kanımla kurulan sair müesseselerin veya bunların iştiraklerinin vereceği) hususi ilân ve reklâmlar ile Kurumun ilân ve reklâmlarım yayınlıyabilecek fikir ve sanat dergileri ile sair mevkutelerin (Türk dilinden gayrı dille yayınlananlar dahil) aşağıdaki maddelerde yazılı özellikleri haiz olmaları, bu ilân ve reklâmları yayınlama talebinde bulunmaları ve Basın İlân Kurumu Yönetmeliği ile bu Karar'da tesbit edilen vecibeleri kabul etmeleri ve yerine getirmeleri şarttır.

Genel Hükümler:

Madde 48 — Bu bölümde kullanılan (dergi) tâbiri günlük olmayan bütün mevkuteleri ifade eder.

Madde 49 — Ansiklopediler gibi aralıklarla fasiküller halinde yayınlanan matbua, adı ne olursa olsun, dergi sayılmaz.

Madde 50 — Üniversiteler, Fakülteler, Türk Dil Kurumu, Türk Tarih Kurumu. Mahalli İdareler, Kızılay, Yeşilay. Ticaret ve Sanayi Odaları, Borsalar, İktisadî Devlet Teşekkülleri, bilumum resmî sektör ile malî ve ticarî müesseseler tarafından yayınlanan dergiler aşağıdaki maddelerde tarif ve tasnifi yapılan dergiler meyanında mütalâa edilemezler. Bunlar, ancak bağlı bulundukları teşekküllerin kendi ilânlarını hiçbir şarta bağlı olmaksızın yayınlıyabilirler.

Dergilerin Tasnifti

Madde 51 — Dergiler münderecat ve muhtevalarına göre nev'i bakımından dört gruba ayrılmıştır:

T — FİKİR DERGİLERİ

A) Siyasi ve içtimaî aktüalite dergileri,

B) Herhangi bir meslek zümresine hitap etmediği halde cinsiyet, yaş gibi belirli bit grup göseterek yayımlanan ve fikir yönü galip olan dergiler.

II — SANAT DERGİLERİ

(Güzel sanat olarak kabul edilen bütün sanatlar ile ilgili dergiler)

IH — İLİM, TEKNİK ve MESLEK DERGİLERİ

IV — SPOR DERGİLERİ ve MAGAZİN ile SAİR MEVKUTELER.

Sahife sayı ve ölçüsü:

Madde 52 — 47 nci maddede sözü edilen ilân ve reklâmları yayınlıyabilmek için sanat dergilerinin (15 günlüklere kadar olanlar dahil) her sayısındaki sabitelerinin yüzölçümü toplamı 0,90 metrekareden, daha fazla süre içinde yayınlanan sanat dergilerinin her sayısındaki sahifelerinin yüzölçümü toplamı 1,35 metrekareden, diğer dergilerin (haftalıklara kadar olanlar dahil) her sayısındaki sahifelerinin yüzölçümü toplamı 1,35 metrekareden ve daha fazla süre içinde yayınlananların sahifelerinin yüzölçümü toplamının 2,70 -metrekareden az olmaması şarttır.

En az yayın hayatı süresi:

Madde 53 — İlk sayısında tesbit ettiği yayın zamanına uygunluğunu muhafaza etmek şartiyle, haftada bir ve daha sık ara ile yayınlananlar 12 sayı, onbeş günde bir yayınlananlar 9 sayı, aylık ve daha fazla süre içinde yayınlananlar 6 sayı çıktıktan sonra ilân ve reklâm alabilirler.

Yayınlarına bir sayı ara veren veya birkaçını tek sayıda toplamış olarak çıkan mevkutelere yeni yayınlanmış gibi işlem yapılır.

İlân dağıtım esasları:

Madde 54 — Yayınlanma usulü 195 sayılı Kanunun 43 üncü maddesinde gösterilen ilân ve reklâmların hangi dergilerde hangi ölçülerde yayınlanacağını, Kurumun Şubesi bulunan yerlerde aşağıdaki esaslar dahilinde , Basın İlân Kurumu Genel Müdürlüğü tayin eder. Ancak, ilân veya reklâmın yayınlanacağı derginin seçilmesinde; şehir, dergi nev'i, fiili satış, hitap ettiği okuyucu gibi hususlara ait isteklerini, ilân veya reklâmı veren Kuruma bildirebilir veya Kurumu dergi İntihabında serbest bırakabilir.

Madde 55 — Kurumun şubesi bulunmıyan yerlerde ilân ve reklâmların yayınlanmasını aynı esaslara göre Valilikler düzenler.

Madde 56 — 47 nci maddede yazılı ilân ve reklâmlar, dergilerin dizgi, tertip, baskı ve yazı kadrosu (telif ücretleri dahil) için ödedikleri ücretler toplamı ve fiilî satışları gözönünde bulundurularak ilân veya reklâmı verenin istekleri de dikkate alınmak suretiyle aşağıdaki esaslar dairesinde dağıtılır:

I — Gruplar (nev'i bakımından) arasında yapılacak dağıtımda ilân veya reklâmı verenin isteği nazarı dikkate alınır.

II — Aynı grupa dahil dergiler arasında yapılacak dağıtımda:

a) Fiilî satış (aboneler dahil) bakımından birbirine yakın olanlar arasında eşitliğe riayet edilir.

b) Fiilî satış (aboneler dahil) bakımından emsaline nazaran bariz şekilde üstün olanlara ilân ve reklâmı verenlerin isteklerine göre daha fazla verilir.

c) Herhangi bir dergiye verilecek ilân veya reklâmın tutarı, ödediği ücretler toplamını geçemez.

Madde 57 — Kurumun ilân ve reklâmları fikir ve sanat dergilerine verilir. Bu maksatla. Kurumun yayınlanmasına aracı olmak ödevinde bulunduğu ilân ve reklâmların, Kurumun idaresine iştirak eden mevkutelere verilmesi sırasında alınacak komisyona, ilân ve reklâm istihkakları ayda (15.000) onbeş bin liraya kadar olanlar için % 0,5, (15.000) onbeş bin lira ile (50.000) elli bin lira arasında olanlar için % 1 ve (50.000) elli bin liradan fazla olanlar için de % 2,5 eklenmek suretiyle tahsil edilecek paralardan bir fon teşkil edilir.

Madde 58 — Bu fondan fikir ve sanat dergilerine verilecek ilân ve reklâmlar, dergilerin emsal değerine göre hesaplanarak dağıtılır.

15 günde ve ayda bir yayınlanan dergilerin emsal değeri 2, haftalık dergilerin 3'tür. Fondan faydalanacak dergi adedi emsal değerleri ile çarpılarak, fonun kaça bölüneceği bulunur.

Madde 59 — Dergiler Basın İlân Kurumuna her ayın sonunda bir önceki aya ait icmal varakası gönderirler. Bu icmal varakasında her sayının fiilî satışı (baskı, bayie verilen, iadeler ve aboneler müfredatlı olarak gösterilmek şartiyle) dizgi, tertip, bankı ve yazı kadrosu (telif ücretleri dahil) için ödenen ücretler ayrı ayrı beyan edilir.

Basın İlân Kurumu icmal varakalarında bildirilen hususları her zaman kontrol ettirebilir. Yanlış beyanda bulunan dergiler hakkında 195 sayılı Kanunun 48 uncu maddesinin a bendi uygulanır.

(Basın - 12003 A - 7825) - 413

Avrupanın Her Yerine

Her Gün JET COMET 4 B Servisleri

BEA Havayolları ile müştereken

Rezervasyonlarınız için: Bütün Seyahat Acenteleri veya

Olympic Airways Cumhuriyet Caddesi Kervansaray binası altında Tel.: 47 37 01

AKİS - 414

KİTAP
MECMUA
GAZETE

Ve Her Türlü Baskı İşleri İçin

Rüzgârlı Matbaa

Rüzgarlı sokak No: 15 Tel : 10 61 96 ANKARA

AKİS - 415

UĞUR K.
saadetimi
T. C. ZİRAAT BANKASINA
BORÇLUYUM
sizde
TASARRUFLARINIZI
Ziraat Bankasında
TOPLAYINIZ